

Nemzeti Közzolgálati Egyetem
Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar
Intézményi Tudományos Diákköri Konferencia

A repülőgép-hordozók szerepe egy modern partraszálló műveletben

JELIGE: Excalibur

2024.

Tartalomjegyzék

Bevezető	3
1. Fejezet: A konfliktushoz vezető út	6
1.1 A Falkland-szigetek.....	6
1.2 A konfliktushoz vezető út.....	9
1.3 Brit politika az 1980-as évek elején	11
1.4 A brit haditengerészet az 1970-80-as években	12
1.5 A tengeri hadviselés átalakulása a második világháborút követően.....	13
A szemben álló erők bemutatása	15
1.6 Az 1970-es évek tapasztalata.....	15
1.7 Az argentin haditengerészet helyzete a háború kirobbanása előtt	16
1.8 Az argentin légierő és haditengerészeti légierő a háború előtt	17
1.9 Argentin tervek a sziget elfoglalására	19
1.10 Az első brit reakciók.....	20
1.11 A brit harci kötelék.....	20
1.12 A brit haditengerészet.....	21
1.13 A brit légierő	23
1.14 Brit műveletek megindítása	25
2. Fejezet: A háború eseményei a brit partraszállásig	27
2.1. A Rosario hadművelet	27
2.2. Paraquet hadművelet	28
2.3. Repülési és tengeri zárt övezet	29
2.4. Black Buck hadművelet.....	30
2.5. Első brit légi siker.....	31
2.6. Az új argentin harcrend	32
2.7. Az <i>ARA General Belgrano</i> cirkáló elsüllyesztése	33
2.8. Az <i>HMS Sheffield</i> elvesztése	35
2.9. 42/22 csoport.....	36
2.10. A hordozók további műveletei	37
3. Fejezet: Sutton hadművelet: A partraszállás és a légi háború	39
3.1. Előkészítés.....	39
3.2. Partraszállás.....	40
3.3. Május 21.....	41
3.4. Május 22.....	45
3.5. Május 23.....	46

3.6.	Május 24.....	48
3.7.	Május 25.....	49
3.8.	A szárazföldi műveletek támogatása	51
3.9.	Az argentin légierő utolsó esélye	52
3.10.	A júniusi összecsapások	53
3.11.	Május 21-június 14. közötti események összegzése.....	54
4.	Fejezet: Értékelés.....	55
	Összegzés	58
	Felhasznált Irodalom	60
	Mellékletek.....	63

Bevezető

Témaválasztás indoklása

A Falkland-szigeteken végrehajtott brit műveleteket mind a mai napig a modern összhaderőnemi műveltek egyik alapjának tekinthetjük, melynek során Nagy-Britannia igazolta, hogy a 20. század végéhez közeledve még mindig nagyhatalomként kell számolni vele. A konfliktus a magyar olvasó számára közelmúltunk történelmének egy kevésbé ismert eseménye, így mindenképpen érdemesnek találom, hogy több kutatással nagyobb hangsúlyt fektessünk az események és az összefüggések bemutatására. Érdekes és fontos epizódja ez a modern hadtörténelemnek, különösen a tengeri hadviselés iránt érdeklődők számára. Bár Magyarország tengerrel nem rendelkező ország, az Észak-atlanti Szerződés Szervezetének (North Atlantic Treaty Organisation, NATO) tagjaként fontos, hogy megismerjük szövetségeseink összes, így haditengerészeti képességeit is.

Hipotézis

Hipotézisemet az úgynevezett „gorskovi gondolat”-ra építettem. A hetvenes évek nagy szovjet admirálisa szerint az 1970-es évek végére a flották fő erő kifejtése már nem az ellenséges flották ellen irányult, hanem a szárazföldi objektumok és saját csapatainak összefüggő védelmét kell biztosítaniuk. Gorskov megkülönböztette a hordozók flotta-flotta és flotta-part elleni tevékenységét, ezeket célszerű külön vizsgálni. Kutatásom célja bemutatni, hogy a Falkland-szigeteki háború megvívása nem lett volna lehetséges a brit repülőgép-hordozók szerepvállalása nélkül.

Aktualitás

A dolgozat elkészítésének idején (2024.) az Egyesült Államok tizenegy, Kína kettő (egy további építés alatt), az Egyesült Királyság kettő, India kettő, Franciaország és Oroszország pedig egy-egy hordozóval rendelkezik.¹ Megállapítható, hogy ha valaki ma globális jelenlétre törekszik, képviseltetnie kell magát a tengereken is. Az elmúlt évtizedekben repülőgép-hordozók több alkalommal vettek részt kisebb akciókban, jelenleg is állnak bevetés alatt a húsz lázadó ellen a Vörös-tenger térségében. Konvencionális tengeri hadviselés során azonban

¹ THE INTERNATIONAL INSTITUTE FOR STRATEGIC STUDIES (2024): *The Military Balance 2024*. London: Routledge. 40, 92, 153, 194, 257, 267

legutoljára 1982-ben láthattunk bevetésen két szemben álló, jelentős létszámú és erejű felszíni flottát.

Források és szerzők

A magyar szakirodalom a hazánkat érintő csekély relevanciája miatt nem igazán foglalkozott a Falkland körül lezajlott eseményekkel, de nemzetközi téren széleskörűen kutatott témáról beszélünk, természetesen leginkább az angolszász kultúrában. A számos feldolgozás közül, a teljesség igénye nélkül, ki kell emelni David Brown *The Royal Navy and the Falklands War* és Edward Hampshire *The Falklands Naval Campaign 1982 - War in the South Atlantic* című művét. Ugyanígy, a tengeri gondolkodás és eljárások ismertetése szintén kevésbé feldolgozott téma, ezért szükséges érinteni a 20. század haditengerészeti alapjainak bemutatásához elengedhetetlen klasszikust, Gorskov admirális *Az állam tengeri hatalma* című könyvét is. Ezek mellett a háborúban részt vevő több parancsnok memoárját és utólag írt művét is felhasználom.

Kutatási módszertan

Kutatásom során kvalitatív kutatómódszertan alkalmaztam, dokumentum- és tartalomelemzést végeztem. Áttekintettem a rendelkezésre álló egykorú dokumentumokat és az eseményeket követő években és évtizedekben készített monográfiákat, ezek segítségével rekonstruáltam a történelmi eseményeket, különös tekintettel a repülőgép-hordozók szerepére. Az egykorú dokumentumokat az eseményekben résztvevők visszaemlékezéseivel, illetve monográfiákkal összevetve próbáltam kutatási hipotézist alátámasztani.

Munkám során komoly nehézséget jelentett az eseményeket leíró dokumentumok aránytalansága. Az irodalmak döntő része a brit fél szemszögéből írja le a történetet, csak nagyon kis mértékben érvényesül az argentin fél nézőpontja. Az objektív tényfeltárást nehezíti, hogy a különböző források eltérő időzónát használtak, így az események időrendjének pontos rekonstruálása sok esetben problémát okozott. Dolgozatomban következetesen a britek által használt londoni időzónát vettem alapul.

Mint minden történelmi munka esetében, a pontos elemzést itt is nehezíti az események résztvevőinek szubjektivitása, különös tekintettel az elveszített vagy kilőtt haditechnika mennyiségére.

A dolgozat felépítése

A dolgozat első fejezete a politikai stratégiai szint vizsgálata, itt mutatom be a konfliktus történeti okait, a két ország bel- és külpolitikai hátterét. A második fejezetben a haditengerészet változásait és a rakétakorszak tapasztalatait mutatom be. Kiemelten foglalkozom a szemben álló felek és az általuk használt eszközök és fegyverrendszerek bemutatásával, valamint a felek háborús terveinek ábrázolásával.

A harmadik és negyedik fejezet a konfliktus során bekövetkezett főbb eseményeket taglalja. A harmadik fejezet a brit partraszállásig követi az eseményeket, majd a negyedik fejezet a partraszállástól a háború lezárásig tartó időszakot mutatja be, a hordozók szerepére összpontosítva. Az ötödik, egyben utolsó fejezet az értékelés, az eredmények összegzése és a tanulságok levonása. Itt összegzem kutatásom eredményét, mely kijelöli a lehetséges további kutatási irányokat.

1. Fejezet: A konfliktushoz vezető út

1.1 A Falkland-szigetek

A Falkland-szigetek egy elszigetelt kis szigetcsoport az Atlanti-óceán déli részén, majd 500 kilométerre Argentína partjaitól és körülbelül 1500 kilométerre északnyugatra Dél-Georgiától. Bár az Egyesült Királyság fennhatósága alatt áll, mivel a sziget a Dél-Atlanti-óceánban található, nem érvényes rá a NATO 5. cikkelye.

1. kép: A Falkland-szigetek elhelyezkedése

Forrás: PAGEO Geopolitikai Kutatóintézet

A Falkland-szigetek és Dél-Georgia státusza régóta vitatott. Először 1690-ben jártak a britek a szigeteken és nevezték el a Keleti- és Nyugati-Falkland közötti szorosot Falkland-szorosnak, Lord Falkland tiszteletére. A sziget az 1713-as Utrechti szerződés értelmében

spanyol ellenőrzés alá került. 1764-ben francia telepesek érkeztek a Keleti-szigetre, majd egy évvel később a britek a Nyugati-szigetet kezdték benépesíteni, de a két csoport között nem alakult ki ellenségeskedés. Húsz évvel később, 1766-ban a franciák eladták településüket a spanyoloknak, ami 1770-ben majdnem háborúhoz is vezetett, mert a spanyolok a szigetet fennhatóságuk alá értették.²

Később a mostoha körülmények miatt a britek elhagyták a szigetet egy táblát hátrahagyva, jelezve területi követelésük folytonosságát.³ Ebben az időben a spanyolok börtönszigetként használták a területet, majd ők is távoztak 1811-ben, a szigeten szintén plakettet hátrahagyva. A spanyoloktól függetlenedő Argentína 1816-ban bejelentette igényét a szigetre, 1829-ben kormányzót nevezve ki a sziget élére. A kormányzó parancsára lefoglalt három amerikai hajó miatt az USA megtorlásképp lerombolta a sziget településeit és deportálták a lakosokat.⁴

A britek 1833-ban elkezdtek újra benépesíteni a szigetet. Az argentinok rövid ideig még jelen voltak a területen, és a spanyolok örököseiként továbbra is igényt formáltak az általuk Malvináknak nevezett szigetcsoportra. A 19. század végén, a tengeri hajózás növekedésével a sziget felértékelődött a britek számára, de még mindig nem jelentett különösebb prioritást, míg argentin oldalon a nemzeti kormányok a kolonializmus és a gyarmati megszállás egyfajta maradékának tekintve rendszeresen felvetették a szigetcsoport szuverenitásának kérdését.

Az 1960-as évek végén fedezték fel, hogy a sziget kontinentális talapzata kőolajat rejt, ami újra felélénkítette a sziget iránti figyelmet. A britek, ameddig csak lehetett, tagadták a bányászat lehetőségét, jöllehet saját kutatócsapatot is küldtek 1970-ben.⁵ A terület további geopolitikai jelentőséggel bír, mivel mindkét fél területi követelésekkel lépett fel az Antarktiszon, melyhez a britek a Falkland-szigetek birtoklását tekintették jogalapnak, a falklandi főkormányzó egy személyben a Brit Antarktiszi Területnek főbiztosi tisztjét is betöltötte.⁶ Az 1970-es évek elejétől diplomáciai tárgyalások folytak a terület fennhatóságáról, de a helyi lakosok erős brit identitással rendelkeztek, és nem óhajtottak Argentínához tartozni.

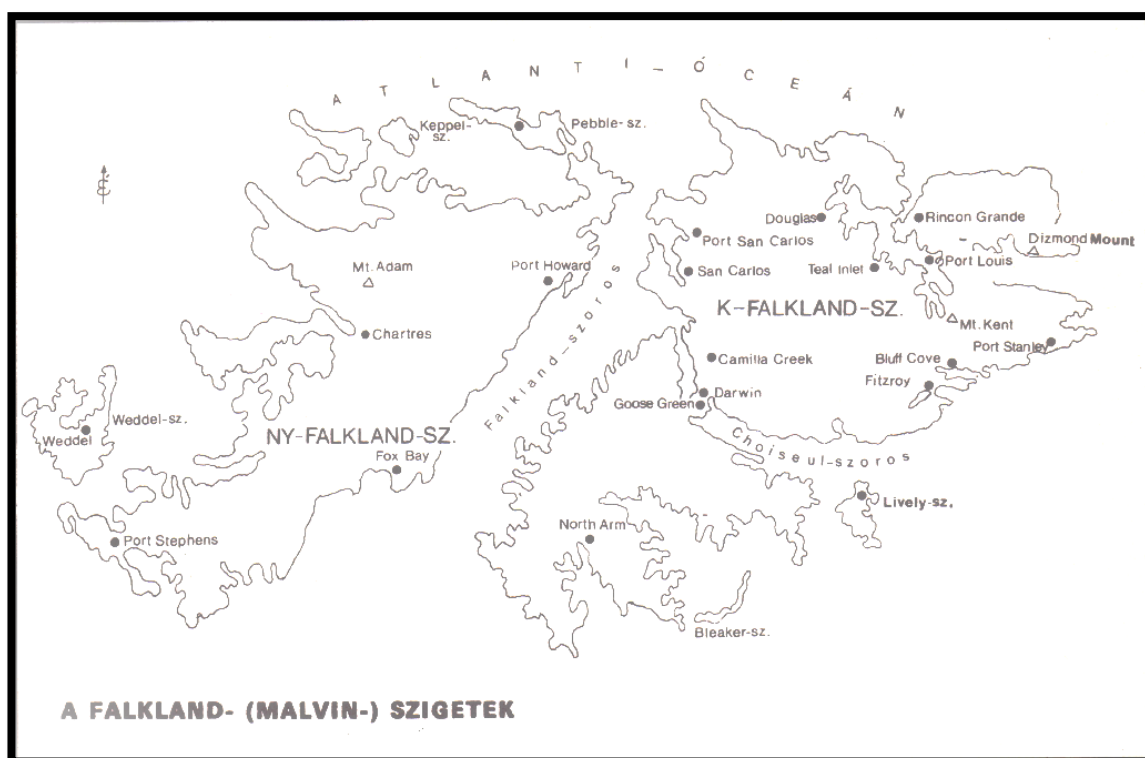
² HAMPSHIRE, Edward (2021): *The Falklands Naval Campaign 1982 - War in the South Atlantic*. London: Bloomsbury Publishing. 5

³ HAMPSHIRE 2021: 6

⁴ HAMPSHIRE 2021: 6.

⁵ GUSTAFSON, Lowell S. (1988): *The Sovereignty Dispute Over the Falkland (Malvinas) Islands (Malvinas Islands)*. New York: Oxford University Press. 87

⁶ Daniel MAÑANA Laino (1985): *Harc a Falkland- (Malvin) szigetért 1982*: Budapest: Zrínyi Katonai Kiadó. 18

2. Kép: A Falkland-szigetek

Forrás: MAÑANA 1985: Melléklet

A Falkland-szigetek több mint kétszáz szigetből álló, 12 173 km² területű szigetcsoport, az Atlanti-óceán déli részén, Argentínától mintegy 450 kilométerre keletre, Afrika legdélebbi pontjától körülbelül 700 kilométerre nyugatra.⁷ A szigetcsoport két fő szigettel rendelkezik: Keleti- és Nyugati-Falkland. A keleti sziget nagyobb és sűrűbben lakott, itt található a szigetek fővárosa, az 1200 lakosú Port Stanley, ez szigetek a lakosságának kétharmada.⁸ Összességében kifejezetten gyéren lakott területről beszélhetünk, a lakosság többsége a tengerparton található, kikötőként is funkcionáló nagyobb településeken lakott.⁹ Főbb települései a San Carlos öböl mellett található Port San Carlos, Goose Green, Bluff Cove, Fitzroy, valamint a főváros Port Stanley.¹⁰

A szigetek kopár felszínét kisebb-nagyobb dombok tagolják. A talaj földművelésre alkalmatlan, a helyiek leginkább juhtenyésztéssel foglalkoztak. A domborzati és terepviszonyok, valamint a vasúthálózat hiánya miatt nehéz haditechnika alkalmazására nem nyílik lehetőség, ami a nagyobb szárazföldi harci tevékenységet korlátozza. A sziget-csoport

⁷ MAÑANA 1985: 21

⁸ MAÑANA 1985: 22

⁹ MAÑANA 1985: 22

¹⁰ MAÑANA 1985: 23

csak egy nagy repülőtérrel rendelkezett Port Stanley-ben, ez az év nagy részében használható volt. Más repterek, mint Goose Green és Pebble-szigete, kisebb könnyű repülőgépek és helikopterek üzemeltetésére volt alkalmas, az időjárás függvényében.

A szigetek időjárása zord, a hőmérséklet a tengeráramlatok miatt alacsony, a nyári időszakban az átlaghőmérséklet 10°C, télen pedig -10°C körüli.¹¹ Gyakoriak a környéken a nagyon heves szél- és hóviharak.

1.2 A konfliktushoz vezető út

Argentínában 1976-ban egy puccs keretében katonai junta került hatalomra Jorge Rafael Videla (majd Roberto Viola) vezetésével, ezzel megkezdődött a katonai diktatúrák rémuralma. Több ezer ember tűnt el és vesztette életét ezen idő alatt. Többek között ennek is köszönhetően az akkori amerikai elnök, Jimmy Carter felfüggesztette az Argentínának szánt a katonai segélyek szállítását, ami nagyon érzékenyen érintette a jórészt amerikai eszközökre épülő fegyveres testületek működését.¹²

Fordulat 1976-tól következett be az argentin külpolitikában. A gazdasági nehézségek hatására kénytelen volt javítani az addigi hűvös viszonyát az USA-val, sőt a Szovjetunióval és keleti tömb más országaival is megerősítette gazdasági kapcsolatait.¹³ A külpolitikai helyzet javulása azonban mindenfajta, országon belüli reform mozgalom elnyomásával járt együtt. Az 1981-ben hatalomra kerülő Galtieri tábornok az USA kegyeinek megnyerését a szocialista országokkal való kapcsolat megszüntetésével próbálta elérni, miközben az Egyesült Államok kérésének megfelelően segítséget nyújtott a salvadori kormánynak. Az argentin gazdasági helyzet rohamos gyengülésének jeleként ebben az időszakban a munkanélküliség 13%-os, az infláció 130% volt,¹⁴ ami nyilvánvaló elégedetlenségekhez és belpolitikai zűrzavarhoz vezetett. Ennek kezelésére költségcsökkentő intézkedéseket vezettek be, az államosított javak visszaadását és a megnövekedett államapparátus csökkentését irányozták meg.¹⁵ Ezek az intézkedések önmagukban nem segítették a junta társadalmi bázisának növekedését, így a vezetés egy grandiózus tervet dolgozott ki a problémák elfedésére: egy éven belül visszaszerzik

¹¹ MAÑANA 1985: 22

¹² BROWN, David (1987): *The Royal Navy and the Falklands War*. London: Guild Publishing. Oldalszám: 44-47

¹³ MAÑANA 1985: 26

¹⁴ BROWN, Paul (2021): *Abandon Ship: The Real Story of the Sinkings in the Falklands War*. Oxford: Osprey Publishing. Oldalszám: 16-17

¹⁵ MAÑANA 1985: 28

Argentínának a Falkland-szigeteket, akár katonai erővel is.¹⁶ A közvélemény megnyerésére a Malvin-szigetek megszerzése ideálisnak bizonyult, mivel erre minden társadalmi rétegben és politikai szervezetben megvolt az igény,¹⁷ sőt még az Argentin Kommunista Párt is kiállt a Malvinák visszaszerzése mellett.¹⁸

1977-ben az Argentína letartóztatott 7 szovjet és 2 bolgár halászhajót a Falkland-szigetek közelében azzal az indokkal, hogy illegálisan halásztak felségvizein. Lövések is dördültek, és bár sérülés nem történt,¹⁹ az incidens hatására felforrósodott a viszony Nagy-Britannia és Argentína között, végül egy kisebb brit tengerészeti erő közbelépésével sikerült elkerülni az eskalációt.²⁰ Argentína 1978-ban egy határkonfliktus miatt összeütközésbe került Chilével is, így ebben az időszakban haditengerészetének és légierijének fejlesztése is Chile, nem pedig az Egyesült Királyság ellen irányult.

Az argentin vezetés azt remélte, hogy az Egyesült Királyság nem kockáztatna meg egy fegyveres konfliktust ezért a távoli kis szigetért, és a várakozásukat megerősítő híreket kaptak az Egyesült Államok legmagasabb politikai szintjeiről is.²¹ Az invázió tervét erősítette négy további esemény is. Elsőként brit részről az *HMS Endurance* jégtörő visszahívása, mely az egyetlen brit hajó volt, amely állandó jelleggel a Falkland-szigetek között állomásozott. Másodszor, 1981-ben Reagan amerikai elnök az Argentinát sújtó katonai embargó felfüggesztését javasolta az emberi jogok helyzetének javulására hivatkozva (a kongresszus végül ezt a döntést nem hagyta jóvá).²²

Harmadszor, egy 1981. szeptemberi New York-i külügyminiszteri találkozó során a brit diplomácia vezetője kijelentette, hogy „nem fognak a szigeten élőkre ráerőltetni nem kívánt feltételeket”. Az argentinok úgy vették, hogy ezzel az angolok is elismerik, hogy jelenlegi helyzet hosszú távon nem fenntartható. Végül néhány, Britanniához mindig is lojális falklandi lakostól 1981 októberében a Nationality Act alapján megtagadták a teljes brit állampolgárságot.²³ Az argentinok szemében ez a totális lemondást jelentette a szigetről.²⁴

¹⁶ ELLEMAN, Bruce - M. PAINE, S.C. (2011): *Naval Power and Expeditionary Wars: Peripheral Campaigns and New Theatres of Naval Warfare*. London: Routledge. 158

¹⁷ MAÑANA 1985: 29

¹⁸ GUSTAFSON 1988: 121

¹⁹ BROWN 1987: 45

²⁰ ELLEMAN – PAINE 2011: 154

²¹ BROWN 1987: 48

²² BROWN 1987: 47

²³ Nationality Act: A törvény értelmében átrendezték a brit állampolgárság kategóriáit, innentől csak az a nem Nagy-Britanniában élő személy volt jogosult teljes brit állampolgárságra, aki rendelkeztek legalább egy, az Egyesült Királyság területén született nagyszülővel, a falklandi lakosság ezt követően „brit tengerentúli területi állampolgárságot” kapott. A törvénnyel alapvetően a hongkongi nem brit állampolgároknak az Egyesült Királyságba való költözését szerették volna elérni.

²⁴ BROWN 1987: 47

Argentína 1976-ban egy kutatóbázist létesített a Sandwich-szigetekhez tartozó Déli-Thule szigeten, melyet a britek heves diplomáciai ellenállásának hírére sem hagyott el. A háború talán első közvetlen eseményének tekinthető, amikor 1982. március 18-án 41 fémhulladék-munkás érkezett a Déli-Georgia szigeti Leith városába és vonta fel jelképesen az argentin zászlót, ezzel provokálva briteket. Nem sokkal később erősítésként argentin tengerészgyalogosok érkeztek a szigetre.

Argentína március 26-án határozta el magát az invázió mellett. Ezen a napon az Argentin Haditengerészet (Armada de la República Argentina, ARA) egy hajórajja közös hadgyakorlaton vett részt az uruguay-i haditengerészet egységeivel. A gyakorlat célja tengeralattjáró-ellenes műveletek gyakorlása volt, ami haditengerészet sorozási rendjét ismerve az év ezen időszakában már önmagában is eléggé szokatlan volt.²⁵ Az egy repülőgéphordozóból, egy rombolóból, fedélzetén egy zászlóalj tengerészgyalogossal, valamint egy tengerészeti kommandót szállító partraszállító hajóból álló hajóraj meglehetősen szokatlan egység volt tengeralattjáró-ellenes műveletek gyakorlásához.²⁶

1.3 Brit politika az 1980-as évek elején

1979-ben Margaret Thatcher nyerte a brit választásokat, ezzel újra a Konzervatív Párt került hatalomra. Thatcher az ország rossz gazdasági helyzetének javítására minden eszközt megragadott, így a katonai kiadásokat is jelentősen megnyirbálták (ennek részleteit a következő fejezetben részletezem). Jelentős javulás következett be a transzatlanti kapcsolatokban, és bár nem mindenben értettek egyet, ideológiájuknak és Reagan és Thatcher közötti személyes rokonszenvnek köszönhetően tovább erősítették a két ország hagyományosan jó kapcsolatát. A brit konzervatív vezetés előnyösebbnek látta az Egyesült Államokkal való viszony ápolását, mint az Európai Közösségbe való integrálódást. Az erős szövetségnek köszönhetően az USA a falklandi háború során egyértelműen az Egyesült Királyság mellé állt és kulcsfontosságú segítséget nyújtott, ideértve hírszerzési és műholdfelvételek átadását.²⁷

A gazdasági válság következményeként a munkanélküliség 1980-ra elérte a 2 millió főt,²⁸ kezelésére megszorító intézkedések egész sorát vezették be. A válságkezelés következtében a

²⁵ CLAPP, Mike (2007): *Amphibious Assault Falklands: The Battle of San Carlos Water*. Barnsley: Pen & Sword Military. 55

²⁶ BROWN 2021: 17

²⁷ H. CORDESMAN, Anthony - R. WAGNER, Abraham (1990): *The Lessons of Modern War Volume III- Afghan and Falklands Conflicts*. San Francisco: Westview Press. 270

²⁸ LANTOS Imre (1983): *A brit gazdaságpolitika és gyakorlat ellentmondásai a '80-as évek elején*. Budapest: Egyetemi Szemle. 12

kormánypárt népszerűsége 1982-re drasztikusan csökkent. A Thatcher-kormánynak, hogy esélye legyen megnyerni a következő, 1983-as választásokat, mind a gazdaság, mind a külpolitika terén meggyőző eredményeket kellett felmutatnia. Thatcher személyesen Winston Churchill-t tartotta példaképének,²⁹ így érthető módon a britek nemzetközi tekintélyének visszaállítását tekintette céljának. Erre az 1982. április 2-án kezdődő események szolgáltatták az alapot, Thatcher pedig remekül látta meg benne a lehetőséget a kormánypárt mögötti egység megteremtéséhez (közvéleménykutatási adatok szerint a művelet támogatottsága elérte a 80%-ot).³⁰

1.4 A brit haditengerészet az 1970-80-as években

1979-ben Francis Pymet nevezték ki védelmi miniszterré. Még azon a télen megemelték a katonák fizetését, ami növelte a morált, de a személyi hiány továbbra is jelen volt. A kormány gazdasági intézkedései miatt Pym hamarosan elvesztette a költségvetés felett az uralmat, leváltották, helyét az addigi kereskedelmi miniszter, John Nott vette át.

Nott a múltjából adódóan gazdasági feladatokat kellett elláson.³¹ Akkora erőt tervezett csak fenntartani, amekkora a fő fenyegetéssel szemben szükséges, ugyanakkor kellően rugalmas a váratlan eseményekkel szemben, ami ebben az időben egy Szovjetunióból kiinduló támadás lett volna. A repülőgép-hordozók létszámát továbbra is kettőben határozták meg, ezt viszont minden esetben igyekeztek fenntartani. Az 1977-ben vízre bocsátott *HMS Invincible* repülőgép-hordozót Ausztráliának kívánták eladni, az *HMS Hermes* hordozót pedig csak akkor távolították volna el, ha a modernebb hajók szolgálatba állnak. A költségek csökkentése érdekében a Haditengerészet felajánlotta az *HMS Endurance* jégtörő kivonását, de a külügyminisztérium ezt ellenezte, mivel Argentína ezt egy erős bátorító jelzésként értelmezhetette.

A háború előtti brit célokat és prioritásokat az 1981. évi Biztonsági Stratégia (White Paper) deklarálta. Az irányelv alapvetően a szovjet veszélyre alapozott, a Falkland-szigeteket mindössze egyszer említette.³² Az Egyesült Királyság szerepe a NATO-ban alapvetően a kereskedelem biztosítása volt a Grönland-Izland-Egyesült Királyság térségben (GIUK), így a

²⁹ EGEDY Gergely (2013): *Nagy-Britannia külpolitikája Margaret Thatcher miniszterelnöksége idején*. Online: <http://www.grotius.hu/publ/displ.asp?id=IIETHN>. 5

³⁰ EGEDY 2013: 8

³¹ ELLEMAN – PAINE 2011: 15

³² SECRETARY OF STATE FOR DEFENCE (1981): *The United Kingdom Defence Programme: The Way Forward*. London: His Majesty's Stationery. 4

hidegháború éveiben leginkább az Atlanti-óceán északi részén számíthatott konfliktusra a szovjetekkel, nem pedig a Dél-Atlanti-óceánon az argentinokkal.

A dokumentum kiemelte, hogy az Egyesült Királyság nem számít a közeljövőben háborús konfliktusra, másrészt nem tud nagy számban fenntartani minden fajta hajótípust. Az elemzés szerint földrajzi helyzetéből adódóan az országnak offenzív harcászati műveletekben alkalmazható tengerészeti légierőre, valamint tengeralattjárókra alapuló szervezetre volt szüksége.

Mindezek eredményeként London egy költséghatékonyabb flotta kialakítása mellett állt ki. A dokumentum kiadásának pillanatában a rombolók és fregattok együttes száma 59 volt, ezt a számot szerették volna 50-re csökkenteni a régebbi Type 12 és Leander osztályú hajók kivonásával. A Type 22 fregattokat egy újabb és egyszerűbb tervezésű tengeralattjáró-ellenes fregattal, a Type 23-val váltják fel, a Type 42 rombolókból pedig nem terveztek többet építeni.³³ A három Királyi Tengerészgyalogos Kommandó a későbbiekben is fennmarad.

Kijelentették továbbá, hogy az *HMS Fearless* és *HMS Intrepid* kétélű hajók lecserélését semmi nem indokolja, azokat 1982-ben, illetve 1984-ben pótlás nélkül kivonják a szolgálatból. Az *HMS Ark Royal* repülőgép-hordozó megépülése után az *HMS Hermes*-t kivonják a hadrendből, és folyamatosan fenntartanak 2 hordozót. A tervzet szerint az 1981-től kezdődő 5 évben összesen 20 új hadihajót állítanak szolgálatba, ezzel párhuzamosan pedig kivonásra kerül 2 hordozó, 2 partraszállító dokkhajó és a Leander és Type 12 osztályú fregattok (a hadrendben álló rombolók és fregattok közel egyharmada), továbbá az *Endurance* jégtörőt is visszahívják.³⁴

1.5 A tengeri hadviselés átalakulása a második világháborút követően

A hadviselés jellege a második világháborút követően jelentős mértékben átalakult, leginkább a technológia fejlődésének köszönhetően. Gorskov admirális 1976-ban megjelent műve szerint „a korszerű hadiflotta univerzális, mozgékony, és képes összpontosítani csapásmérő erejét, amelyet nemcsak tengeri ellenséggel vívott harcban, hanem a többi haderőnem tevékenységi szférájában is felhasználhat. Ennek következtében a tengeren vívott fegyveres harc kiterjedése globális méretűvé vált.”³⁵ Úgy gondolta továbbá, hogy nem a

³³ SECRETARY OF STATE FOR DEFENCE (1981): 10

³⁴ ROBERTS, John (2009): *Safeguarding the Nation- The Story of the Modern Royal Navy*. Barnsley: Seaforth Publishing. 133

³⁵ GORSKOV, SZ.G. (1983): *Az állam tengeri hatalma*. Budapest: Zrínyi Katonai Kiadó. 370-371

hordozók száma a meghatározó, hanem fegyvereik és harci-technikai eszközeik összegzett csapásmérő erejében kifejeződő minőségük. A kombattánsok alapján kétfajta műveletet különböztethetünk meg: a flotta-flotta ellenit és a flotta-part ellenit.³⁶

Mindezek előtt viszont tisztáznunk kell a tengeri uralom fogalmát. A Hadtudományi Lexikon a tengeri uralmat így definiálja: „Amikor egy állam szabadon használja a világtengert, ugyanakkor lehetetlenné teszi annak használatát ellenségei számára.”³⁷ A tengeri uralom kevésbé egyértelmű állapota, amikor „az egyik állam haditengerészete és fegyveres erőinek a tengeren is bevethető részei olyan túlsúlyban vannak az általuk kiválasztott időben és helyen, hogy az ellenfélnek nincs esélye itt érdemi ellentevékenységet folytatni.”

Míg a múltban a flotta főerőinek erő kifejtése az ellenséges flotta ellen irányult, addigra a második világháborút követő időszakra a felszíni hadihajók szerepe jelentősen megváltozott, már nem ők döntenek el a harc stratégiai sikerét, helyükbe léptek a csapásmérő tengeralattjárók és a repülőgép-hordozók.³⁸ Azonban létük továbbra is meghatározó, hisz az előbb kifejtett gondolatmenet alapján, a tér globálissá válásának okán a támogató és biztosító szerepükre továbbra is elengedhetetlen szükség lesz.

³⁶ GORSKOV 1983: 356

³⁷ KRAJNC et al. (2019): *Hadtudományi lexikon*. Budapest: Ludovika Egyetemi Kiadó Nonprofit Kft. 1069-1070

³⁸ GORSKOV 1983: 370-371

A szemben álló erők bemutatása

1.6 Az 1970-es évek tapasztalata

A haditengerészeti technika fejlődésével, a tengeri fegyverek hatótávolságának és erejének növekedésével, a nemzetközi tér globálissá válásával a katonai műveletek során felértékelődött az idő szerepe. Egyre rövidebb idő alatt kellett egyre több feladattal megbirkózni, az összecsapások egyre dinamikusabbá, gyors lefolyásúvá váltak, a tengeri összecsapásokat rövid, határozott és eredményesebb harci cselekmények jellemzik. Gorskov admirális, a modern tengeri hadviselés elismert szakértője szerint a helyi háborúban a repülőgép-hordozók és egyéb, rakétás felszíni hajók szerepe nagyban felértékelődött. A hordozó vált az egyetlen olyan eszközzé, amely a csapásmérő légierőt közel tudta vinni a harctevékenységi körzethez.³⁹ A rakétás hajók part menti objektumokra mért rakétatüzérségi csapásokkal támogatni tudták a szárazföldi csapatok tengerparti műveleteit. „Míg a múltban a flotta fő erő kifejtése az ellenséges flotta ellen irányult, addig ma a flotta fő célja az, hogy az ellenség szárazföldi objektumai elleni tevékenységgel biztosítsa a saját területeknek az ellenséges flottacsapásokkal szembeni védelmét.”⁴⁰

A második világháborút követő időszakban jelentősen fejlődtek a partaszállítás módszerei is. A vietnámi háború tapasztalatai eltértek a koreai háborúban alkalmazottaktól. A nehéztechnikát deszanhajók szállították, míg a tengerészgyalogságot és a könnyűtechnikát már leginkább a helikopterek vitték partra. A légierő továbbra is a repülőterek, vezetési pontok, légvédelmi erőkre mért csapást, hogy az ellenség ne tudja megszervezni fegyveres ellenállását.⁴¹

Az 1970-es években a hajók légvédelme jelentősen korszerűsödött. A kötelékek légvédelmi biztosítását innentől távolfelderítő repülőgépek, vadászrepülők és könnyű, közepes, vagy akár nehéz légvédelmi rakéták látták el. A közeli célpontok ellen a nagy tűzgyorsaságú csöves légvédelmi gépágyúkat kezdték el használni, ami a támadó légierő sikerességét jelentősen gátolta.⁴²

³⁹ GORSKOV 1983: 390

⁴⁰ GORSKOV 1983: 362

⁴¹ GORSKOV 1983: 396

⁴² Dr. BAK József, LÉVAY Gábor (1985): *Arzenál '85: A tengerharc fegyverei*. Budapest: Zrínyi Katonai Kiadó. 64

A tengeri hadviselés ősi alapszabálya, miszerint a veszteségek egyáltalán nem, vagy csak rendkívül hosszú idő alatt pótolhatók, továbbra is alapvetően határozta meg a fegyveres küzdelem jellegét, ebben nem történt változás a rakétakorszak beköszönte után sem.

1.7 Az argentin haditengerészet helyzete a háború kirobbanása előtt

1982-ben, a konfliktus kirobbanásakor az Argentin Haditengerészet Dél-Amerika egyik meghatározó ereje volt. Az argentinok 1970-es években intenzív fegyverkezési programba kezdtek, melynek keretében a második világháborús, főként brit és amerikai technikát akarták leváltani korszerűbb európaival.

Az Egyesült Királyságtól vásároltak egy Type 42 osztályú rakétás rombolót, és technikai segítséget kaptak egy második hajó hazai gyártásához. 1969-ben Németországtól (Német Szövetségi Köztársaság, NSZK) két új tengeralattjárót rendeltek, melyek építése 1974-ben fejeződött be. Németországgal további fregattok és tengeralattjárók építéséről is tárgyaltak, míg hat korvett Argentínában való megépítéséről is megegyeztek.⁴³ Az Egyesült Államoktól 1971-1973 között öt, a második világháború végén épült rombolót, valamint ugyanebben az időszakban épült, de modernizált tengeralattjárókat vásároltak (1. sz. melléklet).⁴⁴

A feszült chilei helyzet miatt Buenos Aires 1978-ban három francia A69 korvetet vásárolt. A franciáktól szereztek be *Exocet* MM-38 és MM-40 típusú, közepes méretű hajóról is indítható hajó elleni rakétákat is, melyekkel a korszerű hajókat szerelték fel. Ugyancsak ebben az időszakban vált Izrael az argentinok egyik fő fegyverexportőrévé.⁴⁵ Abból adódóan, hogy az argentinok két modern brit rombolóval rendelkeztek, pontosan ismerték a hajótípus erősségeit, gyengeségeit és hibáit is, így ezt könnyen ki tudták használni.

Az argentin haditengerészetnek erejét jelzi, hogy rendelkezett repülőgép-hordozóval is. Az *ARA Veinticinco de Mayo* repülőgép-hordozó az argentin haditengerészet legnagyobb hajója és egyben zászlóshajója volt a maga 20 000 tonnájával. A *Veinticinco de Mayo* repülőgép-hordozó még a Királyi Haditengerészet számára épült 1945-ben *HMS Venerable* néven, majd eladták Hollandiának, végül 1969-ben került az Argentin Haditengerészethez. Ezt követően számos javításon és modernizáláson esett át, a legutolsó felújítás 1981-ben történt, amikor a gőzkatapultot, a radart és a leszálló fogókészülékét is korszerűsítették, továbbá a ferde fedélzetét is megnövelték.⁴⁶ Ezekkel a módosításokkal elméletileg alkalmassá vált a *Super*

⁴³ HAMPSHIRE 2021: 31

⁴⁴ BROWN 1987: 40

⁴⁵ BROWN 1987: 45

⁴⁶ BROWN 1987: 41

Étendard gépek működtetésére. A használat során azonban gondok merültek fel a katapulttal, így a hordozó csak *Skyhawk A4Q* csapásmérő repülőgépeket működtetett, 18 darab repülő és 4 darab helikopter hordozására volt alkalmas.⁴⁷

Szimbolikus jelentőséggel bírt az *ARA General Belgrano* cirkáló. A második világháborút is megjárta amerikai cirkálót korszerűsítették, *Sea Cat* légvédelmi rakétákkal is felszerelték, ennek ellenére 1982-re egy lassú, rendkívül hangos, ezért a tengeralattjárók számára könnyen sebezhető cirkáló maradt. Az argentin nemzeti hősről elnevezett 13 000 tonnát meghaladó cirkáló elavultsága ellenére nagy becsben állt az argentin tengerészeten belül. Az argentin flotta óriási hiányossága volt, hogy nem rendelkezett korszerű szonárral, melyek a brit torpedók hatótávolságánál kívül is észlelték volna az atom-tengeralattjárókat. A felszíni hajóegységeik ezért rendkívül védtelenek voltak egy esetleges vízfelszín alól érkező torpedótámadással szemben.⁴⁸

1.8 Az argentin légierő és haditengerészeti légierő a háború előtt

Légierejét tekintve az argentin erőket rendkívül vegyes kép jellemezte (2. sz. melléklet). Az eszközpark közel felét a britek által gyártott nagy hatótávolságú *Canberra* bombázók és *Skyhawk* vadászbombázók tették ki, de ezek a háború idejére közel harminc éves, elavult szubszonikus modellek voltak, és nem voltak felszerelve megfelelő aktív és passzív védelemmel, elektronikai felderítő vagy zavaró berendezéssel.⁴⁹ Rendelkeztek francia gyártmányú *Mirage*-okkal és *Super Étendard* vadászrepülőkkal és vadászbombázókkal, valamint izraeli *Daggerekkel*, amik a *Mirage V* izraeli másának mondhatók. Ezek a gépek viszonylag modernnek és a brit gépek méltó ellenfelének tűntek. Hozzá kell azonban tenni azt, hogy a *Super Étendard* gépek pilótái csak egy hat hónapos kiképzést kaptak Franciaországban⁵⁰, melynek eredménye a háborús műveletekben vált igazán érezhetővé. A *Mirage*-okat és *Dagger*-öket nem lehetett légi utántöltéssel megtankolni, ami jelentősen csökkentette alkalmazhatóságukat.⁵¹ Mivel a Falkland-szigetek az argentinok által üzemeltetett légi bázisoktól mintegy 700-800 kilométerre találhatók, ezek a gépek csupán pár percet tölthettek a célterület felett, majd vissza kellett forduljanak, nehogy elfogyjon az

⁴⁷ MAÑANA 1985: 63

⁴⁸ MAÑANA 1985: 124

⁴⁹ MAÑANA 1985: 128

⁵⁰ MAÑANA 1985: 128

⁵¹ HAMPSHIRE 2021: 34

üzemanyaguk⁵², ami napi egy repülésre korlátozta a bevetések számát.⁵³ Mindösszesen kettő darab *C130 Hercules* teherszállító repülővel rendelkeztek, ami levegőben is utántölthető volt. A szervizeléssel is akadt gondja az argentinoknak, sok gép egyáltalán nem volt alkalmas bevetésre. Bár két *Neptun* légtérellenőrző repülőgéppel (*Airborne Early Warning and Control System, AWACS*) is rendelkeztek, majd ezeket a régi gépeket júniusra lecserélték Brazíliától kölcsönzött *Embraer*-ekre, így sem rendelkeztek hatékony légi felderítéssel, mellyel a brit csapatok mozgását tudták volna követni.⁵⁴ A *Pucara*, *Aermacchi MB339* és *Turbo Mentor*ok könnyű gerillaelhárító gépek voltak, de közülük csak a *Pucara* vadászbombázó volt felszíni csapásra alkalmas, a másik két hazai gyártású gép kiképzőgépként funkcionált. Az argentin légierő ezek mellett üzemeltetett *Chinook*, *Puma*, *Hirundo* és *Iroquois* helikoptereket is.

Levegő-levegő rakéták terén Argentína rendelkezett elavult *Shafir*, a régi *R350* és újabb *R550 Magic* és *Sidewinder AIM9B* modellekkel. Egyik rakétájuk sem vette fel a versenyt a brit *Sea Harrier*ekre szerelt *Sidewinder AIM9L* típussal⁵⁵. A Franciaországtól vásárolt *Exocet AM39* rakétákat ekkor kezdték el szállítani, de a konfliktus idejére még csak 5 darab érkezett meg. Az *Exocet AM39* típus repülőgépről indítható, körülbelül 50 és 70 kilométeres hatótávolságú hajók elleni rakéta volt, melyet közepes méretű célok ellen tervezték, de több találat esetén hordozók ellen is hatásos lehetett. Hatékonyságát annak köszönhette, hogy az ellenséges radarok és a légvédelem elkerülése érdekében nagyon alacsony magasságban közelítette meg a célt (a tenger szintje felett 1-2 méterrel). Ezeket a fegyvereket azonban csak a *Super Étendard* vadászbombázók tudták alkalmazni.

A haditengerészet által az akciókban a bevetett hajók mindössze 15-20%-a volt korszerűnek és a britekével egyenértékűnek tekinthető. A légierő tekintetében ez a különbség már jóval kisebb volt, de a számszerű fölényt így sem tudták kihasználni.⁵⁶ Argentína közel 100 éve nem vívott háborút, így az argentin hadvezetés nem rendelkezett kellő tapasztalattal egy ilyen háború megvívásában.⁵⁷ A partraszállásban részt vevő tengerészgyalogosok kivételével a sorkatonaság kiképzettségi szintje nagyon alacsony volt, a tisztek pedig nem rendelkeztek a kellő vezetési ismeretekkel. Gondot okozott, hogy a haderőnemek közötti együttműködést nem volt megfelelő, sokkal inkább egymás közti versengés volt jellemző (ez a jelenség gyakran megfigyelhető katonai junták fegyveres erőinél).⁵⁸

⁵² HAMPSHIRE 2021:

⁵³ MAÑANA 1985: 130

⁵⁴ MAÑANA 1985: 117

⁵⁵ HAMPSHIRE 2021: 33

⁵⁶ MAÑANA 1985: 66

⁵⁷ MAÑANA 1985: 64-65

⁵⁸ MAÑANA 1985: 113-114

1.9 Argentín tervek a sziget elfoglalására

Az argentin politikai vezetés 1981-ben kezdte kidolgozni a sziget visszaszerzésének terveit azt követően, hogy Galtieri tábornok átvette az ország irányítását. A tervezést Lombardo altengernagy és Allara ellentengernagy vezette, majd Büsser ellentengernagy is csatlakozott. A tervek egy szimbolikus partraszállásról és Stanley bevételéről szóltak, ezt követően az argentin tengerészgyalogosok rögtön el kellett hagyniuk a szigetet, őket váltotta volna fel a hadsereg megszállási céllal. A művelet célja csak annyi volt, hogy újra megkezdődjenek a diplomáciai tárgyalások a sziget státuszáról.

Mivel a britek minimális erővel védték a szigeteket, az argentinok kilencszáz tengerészgyalogost elégségesnek találtak a művelet végrehajtásához, a haditengerészet viszont szinte az összes felszíni hadihajóját fel kellett vonultatni a partraszállás támogatására. A kommandókat Mullet Creek-nél tették partra Stanleytől délre, majd két csoportra osztódtak külön feladatok végrehajtására. Az egyik cél a britek barakkjainak megtámadása volt Moody Brooknál, a másik pedig a Kormányzói Ház bevétele Stanleyben.⁵⁹ Az első célok elérése után, a második fázisban érkezett a fő tengerészgyalogos egység kételtű járműveken elfoglalni a repteret.

A tengeri műveletek terén három harccsoportot hoztak létre. A **Task Force 40** volt a fő partraszálló csoportosítás, célja a Falkland-szigetek elfoglalása. Ez a csoportosítás képviselte a fő partraszálló erőket, melyet a különleges erők és a második tengerészgyalogos zászlóalj alkottak, és tagja volt egy partraszállóhajó is. A köteléket a korszerűbb hajók kísérték, mint például a *Type 42* rakétásrombolók és két *A69* osztályú korvett, az *ARA Santa Fé* dízel-elektromos tengeralattjáró pedig vízfelszín alatt fedezte a csoportosítást. Egy másik egység, a **Task Force 20** pedig a repülőgép-hordozó és 4 romboló kíséretében 800 kilométerrel északabbra helyezkedett el. Egy harmadik, a **Task Force 60** egy kisebb csoportosítás volt, mely Déli-Georgia szigetek elfoglalását kapta parancsba.⁶⁰ A tervezett invázió időpontjára április 1. lett kijelölve, de a rossz időjárás miatt elcsúsztották egy nappal, április 2.-ra.⁶¹

Az argentin hadvezetés arra számított, hogy a britek csak elfogadják a megalázó helyzetet, és nem indítanak katonai műveletet ellenük. Mind a britek, mind az ENSZ válasza meglepte az őket⁶², az országon belüli tömeghangulat azonban nem tette lehetővé az

⁵⁹ HAMPSHIRE 2021: 36

⁶⁰ ROBERTS 2009: 137

⁶¹ HAMPSHIRE 2021: 43

⁶² MAÑANA 1985: 69

eseménysorozatból való visszatáncolást, ezért a két ezredből álló helyőrség mellé erősítésként további öt zászlóaljat küldtek a szigetre.

1.10 Az első brit reakciók

A haditengerészeti vezérkari főnök és First Sea Lord⁶³, Sir Henry Leach már az argentin akciót megelőzően március 31-én meggyőzte Margaret Thatcher miniszterelnököt, hogy nyílt konfliktus esetén elkerülhetetlen egy tengeri és katonai válaszreakció, a feladat végrehajtása érdekében pedig a Királyi Haditengerészet képes 48 órán belül felállítani egy ütőképességi harci köteléket.⁶⁴ Elsődlegesen csak diplomáciai nyomásgyakorlás eszközeként tekintettek a csoportosításra, de gyorsan változott a cél: katonai erővel vissza kellett szerezni a Falkland- és Dél-Georgiai-szigeteket.

A brit tervek a krízis alakulásával és a diplomáciai lehetőségek kimerülésével párhuzamosan fejlődtek. A tengeri művelet fedőneve *Corporate* hadművelet volt, a partraszállás és a szárazföldi műveletek a *Sutton*, míg a Dél-Georgia visszafoglalására létrehozott tervek a *Paraquet* nevet kaptak.⁶⁵ A tervek szerint a partraszállásra csak május 18. után kerülhet sor, hisz az *HMS Intrepid* partraszállító dokkhajó reaktiválása és hadműveleti területre érkezése ennél korábban nem hajtható végre.

1982-re a brit birodalom széthullása miatt a Királyi Haditengerészet nem használhatta korábbi dél-afrikai tengeri bázisait az argentin műveletekhez. Szükséges volt egy új bázist találni, hisz az elképesztő távolság miatt megállás nélkül nem volt megtehető az út a Falkland-szigetekre. A legközelebbi használatba vehető bázis az Ascension-szigeten volt, 6700 km-re és 11-14 napnyi hajóútra, innen további 6400 km és 10-12 nap a célterület.⁶⁶ A sziget az USA fennhatósága alatt állt, de az amerikaiak a repülőtér és kikötő használatát a műveletek befejeztéig átengedték (a támaszpont 3000 méteres kifutópályáját és nagy logisztikai raktárait még a britek építették, de az első világháború óta nem használták ki.⁶⁷).

1.11 A brit harci kötelék

⁶³ A legmagasabb rendfokozat a Királyi Haditengerészetben

⁶⁴ HAMPSHIRE 2021: 49

⁶⁵ HAMPSHIRE 2021: 37-38

⁶⁶ MAÑANA 1985: 70

⁶⁷ BROWN 1987: 73-74

A hivatásos katonákból álló brit erők rendkívül jól kiképzett egységek voltak, a brit birodalmi múltra épülő erős nemzeti szellemmel. Centralizált vezetési rendszerük révén sokkal jobban működtek együtt a különböző haderőnemek,⁶⁸ szervezettségüknek és korszerű technikájuknak köszönhetően képesek voltak kiegyenlíteni számbeli hátrányukat is.

A britek a 317-es harci köteléket állították fel az akció végrehajtására (**Task Force 317**). Mint minden harci kötelék, a falklandi háborúban bevetett is egy ideiglenes, adott célra felállított egység volt. Hadrendjét fa-strukturaként lehet elképzelni, mely a műveletek lebonyolítására létrehozott alacsonyabb csoportosításokat tartalmaz (4. sz. melléklet) A harccsoportok (Task Group) a legnagyobb, önálló műveletek végrehajtására alkalmas egységek, hadműveleti szinten maximális önállósággal rendelkeztek a rájuk bízott speciális feladatokban. A feladatok végrehajtására kisebb harci egységekre (Task Unit) lehetett bontani, amiknek viszont már nagyon specifikus szerepük volt adott részfeladatok végrehajtásában. Számozás segítségével pontosan beazonosítható volt, hogy az adott egység hová és mely szervezet alá van betagozódva.⁶⁹

A **Task Force 317** főparancsnoka Sir John Fieldhouse tengernagy volt, aki Londonból koordinálta a műveleteket. Sandy Woodward ellentengernagy irányította a hordozó harci csoportosítást (**CTG 317.8**), melyre a deszantműveletek előtti főbb harci cselekmények vártak. A partraszállásban fő szerepet játszó másik alakulat a kételtű csoportosítás volt (**CTG 317.0**), őket Mike Clapp *commodore*⁷⁰ vezette az *HMS Fearless* fedélzetéről.⁷¹ A tengeralattjáró csoportosítás (**CTG 324.3**) teljesen különálló egység volt, beintegrálása a felszíni hajók csoportjába nagy nehézségeket okozott volna.⁷²

1.12 A brit haditengerészet

A brit tengerészet békeállományú hajóinak 40%-a vett részt a falklandi műveletekben⁷³, ezek az egységek azonban nem egyszerre kerültek bevetésre. A kötelékbe (**CTF 317**) két repülőgép-hordozó, nyolc rakétás romboló, tizenöt rakétás fregatt, öt atom- és egy dízel-elektromos vadász tengeralattjáró tartozott (3. sz. melléklet).⁷⁴ A kötelék zászlóshajója –

⁶⁸ MAÑANA 1985: 127

⁶⁹ BROWN 1987: 16

⁷⁰ Nincs magyar megnevezése, a sorhajókapitány felett és az ellentengernagy alatt lévő rendfokozat. Szárazföldi hadseregnél a dandártábornoknak felel meg.

⁷¹ BROWN 2021: 20

⁷² FINLAN, Alastair (2004): *The Royal Navy in the Falklands Conflict and the Gulf War: Culture and Strategy*. London: Routledge. 69

⁷³ MAÑANA 1985: 45

⁷⁴ MAÑANA 1985: 46-48

egyben a brit haditengerészet legidősebb és legnagyobb hadihajója - az *HMS Hermes* repülőgép-hordozó volt.

Az *HMS Hermes* 1959-ben történt megépítése után a britek közel húsz évig nem építettek új hordozót. Ezt 1973-ban az *Invincible*-osztály építésével törték meg, ennek az osztálynak a tagjai a névadó *HMS Invincible*, az *HMS Illustrious* és az *HMS Ark Royal* voltak. A háború 1982-es kezdetekor azonban közülük csak az *HMS Invincible* állt szolgálatban és volt bevethető állapotban.⁷⁵

Az *HMS Hermes* és *HMS Invincible* könnyű repülőgép-hordozónak számítottak, a hidegháború idején tengeralattjáró-elhárító műveletekre tervezték, ezért túlsúlyban voltak fedélzeten a helikopterek. A háború kirobbanásakor jelentősen megnövelték a repülőgépek számát, ezután az *Hermes* körülbelül 20, míg az *Invincible* 10 darab *Sea Harrier* vadászgépet szállított. A nagyobb méretű *Hermest* további 9 darab, főként *Sea King* helikopterrel láttak el, míg a kisebb *Invincible* 10 darab helikopter hordozására volt alkalmas.⁷⁶ A helikopterek a tengeralattjárók elhárítását, a repülőgépek a légvédelem biztosítását szolgálták. Az *Hermes* két darab *Sea Cat*, míg az *Invincible* két darab *Sea Dart* légvédelmi rakétaindítóval volt felszerelve. Ezekből adódóan a hordozók önmagukban nem voltak képesek a teljes kötelék légvédelmi biztosítására.⁷⁷

Az *HMS Leander* és *Type 12* osztályú fregattok, a *County* osztályú rakétás rombolók és a *Fearless* osztályú partraszállító dokkhajók mind az 1960-as években álltak szolgálatba. A *Type 82* osztályú rakétás rombolók és a *Type 21* fregattok a 70-es évek közepétől léptek hadrendbe, míg a *Type 42* és *Type 22* osztályokat 1982-ben még mindig gyártották.⁷⁸ A kötelék legkorszerűbbnek tartott tagja, a *Type 42* osztályú romboló feladata a kötelék légvédelmi biztosítása volt, azonban ehhez nem rendelkezett közeli pontvédelmi rendszerrel.⁷⁹ Atomtengeralattjáróik tizenkettő és huszonkét éve szolgáltak, nem mondhatók túlzottan idős típusnak. A dízel-elektromos tengeralattjáró is 1967-ben lépett szolgálatba.

A hajóikat a haditengerészet kisegítőflottája (Royal Fleet Auxiliary, RFA) támogatta, mely az angol kormány által birtokolt és működtetett hajókat jelentette, ezek számos esetben és műveletben nyújtottak logisztikai támogatást a Királyi Haditengerészetnek. Partraszállás esetén a legfontosabb szerep a két *Fearless* osztályú partraszállító dokkhajóra várt. A kisegítőflotta

⁷⁵ Dr. BAK József - LÉVAY Gábor - Dr. CSONKARÉTI Károly - SÁRHIDI Gyula (1984): *Hadihajók-Típuskönyv*. Budapest: Zrínyi Katonai Kiadó. 81

⁷⁶ BROWN 1987: 358

⁷⁷ FINLAIN 2004: 68

⁷⁸ HAMPSHIRE 2021: 21

⁷⁹ BROWN 2021: 53

állományába tartozott összesen hat harckocsi- és harcjármű-partraszállító hajó, tizenkettő üzemanyag-szállító hajó, öt ellátóhajó, három komphajó, kettő mélytengeri járőrhajó, kettő mentőhajó és kettő aknakutató hajó is⁸⁰.

Szükség esetén a kormánynak jogában állt egyéb kereskedelmi hajókat (Ship Taken Up From Trade, STUFT) is bérbe venni, és azt katonai célokra felhasználni. Nagy óceánjáró személyszállító hajókat csapatszállító- vagy kórházhajóként, vonóhálós halászhajókat aknaszedőhajóként, konténerszállító hajókat pedig repülőgép-szállítóként alkalmazták, RO-RO kompokon katonai eszközöket, gépjárműveket szállítottak.⁸¹ Ezek a hajók kevésbé látványos, de rendkívül fontos szerepet játszottak abban, hogy az Egyesült Királyság az otthonról több ezer kilométerre sikeresen folytathasson le egy partraszálló műveletet és vívjön meg egy komoly tengeri háborút.

1.13 A brit légierő

A Királyi Légierő (Royal Air Force, RAF) a falklandi háborúban harminchét harci repülőgépet, körülbelül huszonöt támogató repülőgépet és helikoptert, a Haditengerészeti Légierő pedig három repülőszázadot és tizenegy helikopterszázadot vetett be.⁸² A haditengerészeti légierő három reguláris *Sea Harrier* vadászbombázó-századdal rendelkezett, ennek megoszlása a következő volt: a 800. század a *Hermesen*, a 801. század az *Invincible*-n és a 809. század megosztva a két hordozón működött.⁸³

A brit légierő és haditengerészeti légierő legelterjedtebb típusa a *Sea Harrier* vadászbombázó volt, ebből huszonnyolc darabot vetettek be. Alapvető feladatuk földi elfogóvadászként a csapatok közvetlen támogatása, de részt vehettek a közeli felderítésben is. A gépeket nemrég tették alkalmassá a korszerű amerikai gyártmányú *Sidewinder AIM9L* infravörös vezérlésű levegő-levegő rakéták használatára⁸⁴, ugyanakkor csak kevés robbanótöltetet tudtak magukkal vinni. A repülőtípus különlegessége volt, hogy rendelkezett a rövid és a függőleges leszállás képességével (Short Take Off and Vertical Landing, STOVL), ezzel pedig rendkívül sok helyet lehetett megspórolni a hordozók fedélzetén. A *Sea Harrier*nek több típusát alkalmazták a britek.

⁸⁰ MAÑANA 1985: 49

⁸¹ HAMPSHIRE 2021: 24

⁸² MAÑANA 1985: 51-54

⁸³ MAÑANA 1985: 50

⁸⁴ HAMPSHIRE 2021: 29

A *Harrier GR3* típus a Királyi Légierő alá tartozott és földi harcok közvetlen légítámogatására fejlesztették ki, ebből adódóan ezt a verziót nem repülőgép-hordozókról való bevetésre tervezték, a háború alatt viszont kénytelenek voltak adaptálni. Ebből a típusból ugyanakkor mindössze tíz darabjuk volt.

A kötelékhez tartozott 4 darab *Avro Vulcan B2* nagy hatótávolságú stratégiai bombázó (nehézbombázó) is, mely nukleáris töltetek hordozására is alkalmas volt. A haditengerészeti légierő, főként tengeralattjáróvadászatra, *Sea King* közepes hatótávolságú, hordozókról indítható helikoptereket alkalmazott. Az idősebb típusba tartozó *Wessex* helikoptereket leginkább csapatszállításra és tengeralattjárók ellen használták. Két kisebb típussal is rendelkeztek a *Wasp* és a *Lynx* személyében. Mindkettőt hadihajók fedélzetéről indították, kisebb felszíni hajók és tengeralattjárók elleni *Sea Skua* levegő-vízfelszíni rakétákkal felszerelve. A Királyi Légierő kötelékébe tartoztak még *Chinook* közepes szállítóhelikopterek és C-130 Hercules szállítórepülőgépek is, ez utóbbiak nagy szerepet vállaltak a személyi állomány és katonai eszközök szállításban. A légierő komoly hiányossága volt, hogy a kötelékhez nem tartozott légtérellenőrző repülőgép, az általános tervezetek szerint ugyanis egy ilyen művelet esetén a szövetséges államok (USA) biztosítanák számukra ezt a képességet.

A kötelék légvédelmi biztosítását több különböző rakétalégvédelmi rendszer biztosította, mint például: *Sea Wolf*, *Sea Dart* és *Sea Cat*. A *Sea Wolf* egy hajófedélzeti hajó-levegő légvédelmi rakéta, melyet kis magasságban közeledő légi célok ellen alkalmaztak rakétafregattokon. Alkalmasnak bizonyult kisméretű célok leküzdésére, ideértve az *Exocet* levegő-hajó típusú rakétákat. A *Sea Dart MK-1* hajó-levegő rakéta a nagy magasságokban megjelenő légi célok leküzdésére szolgált, alacsony magasságokban azonban eredménytelennek bizonyult. A modern *Type 42* osztályú rombolók és az *HMS Invincible* repülőgép-hordozó voltak felszerelve ezzel a rendszerrel. A *Sea Cat* hajó-levegő rakéta fregattok, kísérőhajók, partraszállítóhajók légvédelmét biztosította, elősorban kis magasságokban érkező légi célokkal szemben. Az *HMS Hermes* hordozó is fel volt szerelve két darab ilyen rendszerrel.

Rendelkeztek továbbá Az *MM-38 Exocet* hajó-elleni rakétákkal, melyeket a *County* osztályú rombolókra és a *Leander*, *Type 21*, *Type 22* osztályú fregattokra szerelték, adataik megegyeztek az argentinok által használt *Exocet* rakétákkal.⁸⁵ Összességében elmondható, hogy a brit fél rakéta eszközeinek nagy része a legmodernebb, de legalábbis az argentinnál lényegesen újabb technológiának számított.

⁸⁵ BROWN 1987: 358-360

1.14 Brit műveletek megindítása

1982. április 2-án Argentína megszállta a Falkland-szigeteket, ezzel kitört a háború a két fél között. Jóllehet a néptömeget meglepte az invázió híre, a fegyveres szerveket egyáltalán nem, így az Egyesült Királyságban már javában zajlott a felkészülés. A Tengerészeti Minisztérium már március 29-én előzetes lépéseket tett,⁸⁶ gyors mozgósítást rendelt el, a hordozókat pedig április 1-jén 48 órán belül tengerre rendelték.

Az *HMS Hermes* és *Invincible* könnyű hordozók februárban és március elején még hadgyakorlaton vettek részt, azóta pedig Portsmouthban álltak. A *Hermes* hathetes karbantartásának második heténél járt, legfőbb rendszerei nyitva vagy szétszerelve voltak. A haditengerészet két partraszállító dokkhajója, a *Fearless* és az *Intrepid* ekkor szintén a portsmouth-i kikötőben állomásozott. A *Fearless* pár hónappal azelőtt hajtotta végre az éves kétéltű gyakorlatát Észak-Norvégiában, az *Intrepidet* pedig letárolták, eladásra és lebontásra szánták, úgy tűnt, használatukra már senki sem tart igényt.

A haditengerészet kísézőflottája (RFA) szintén megkezdte a hadművelethez szükséges készletezést és feltöltést. Április 2-án elkezdődött az elképesztő munka, hogy a két hordozót hosszabb kiküldetésre felkészítsék, kihajózásra alkalmassá tegyék. A portsmouth-i kikötő mellett a gibraltári bázisról futott ki a legtöbb hajó a Task Force kötelékéhez. Gibraltáron Woodward ellentengernagy gyűjtötte össze a számára megfelelő hajókat a művelet megkezdéséhez. Az *HMS Spartan* atommeghajtású tengeralattjáró április 1-jén teljes titokban elhagyta Gibraltárt és megkezdte útját a Dél-Atlanti-óceán felé. Aznap testvérhajója, a *Splendid* is ugyanígy tett skóciai bázisáról megindulva.

Április 5-én a két hordozó és a harci kötelék első csoportja is kihajózott Portsmouthból és elindul az Ascension-szigetre.⁸⁷ Devonportból az *HMS Alacrity* és az *HMS Antelope*, Gibraltárból pedig az *HMS Yarmouth* és az *HMS Broadsword* fregattok hajóztak ki⁸⁸, az *Intrepid* viszont csak április 26-án indult az Ascension-szigetekre.⁸⁹

A hordozó csoportosításból legelőször az *HMS Hermes* érkezett meg az Ascension-szigetre április 16-án déltájban, majd késő délután az *HMS Invincible* is lehorgonyzott a bázison. A kétéltű erők, az *RFA Stormness* ellátóhajó, az *HMS Fearless* és hat további partraszállító hajó (*Sir Bedivere*, *Sir Galahad*, *Sir Lancelot*, *Sir Geraint*, *Sir Percival*, *Sir*

⁸⁶ BROWN 1987: 65-66

⁸⁷ BROWN 1987: 67

⁸⁸ BROWN 1987: 71-72

⁸⁹ CORDESMAN-WAGNER 1990: 246

Tristram), április 17-én csatlakoztak hozzájuk. De a nap legfontosabb eseménye nem ez volt, hanem az, hogy megérkezett a szigetre az egész művelet főparancsnoka, Sir John Fieldhouse tengernagy, aki az *HMS Hermes* fedélzetén tartott eligazítást magas rendfokozatú főtiszteknek. A téma a partraszállás volt, a találkozó eredményeként pedig megegyeztek, hogy az első fázisban blokádot állítanak fel a sziget körül, majd erőszakos felderítéseket végeznek az ellenség erejéről és veszteségeket okoznak az argentin erőknek. A hadműveletet május 24-ig végre kellett hajtani, mivel a tél és a rossz időjárás beköszönte komolyan veszélyeztette volna a műveletet. A légi fölényt a *Sea Harrierek*nek kellett biztosítani.⁹⁰ A hordozó csoportosítás huszonnégy órát kapott, hogy megkezdje a felkészülést a hadműveletekre.

Április 18-án délelőtt a hordozó harci kötelék megindult a Falkland-szigetek felé. Az *HMS Invincible* később csatlakozott a csoportosításhoz. A tengeri utántöltést az *RFA Olmeda* üzemanyagszállító-szállító hajó látta el, és csak májusban, csak a két hordozó számára 30 000 tonna üzemanyagot biztosított,⁹¹ ami elképesztő fontossággal bírt a hadjárat sikerességében.

⁹⁰ BROWN 1987: 89-90

⁹¹ GUTTING, Arthur (2010): *Seapower in Operational Art and Design, the Lessons from the Falklands War Applied to Today's Navy*. Air Command and Staff College, Air University Maxwell Air Force Base United States. 3

2. Fejezet: A háború eseményei a brit partraszállásig

A háború eseményeit két fejezetben szeretném bemutatni: a 2. fejezet célja a háború főbb eseményeinek vizsgálata annak kitörésétől a brit partraszállásig (1982. április 2. és május 21. közötti időszak), majd a 3. fejezetben tárgyalom magát a partraszállást és azt követő harci tevékenységet. Értelmezésemben ezek jelentik a háború első és második (döntő) szakaszát.

A háború első szakaszában az argentin erők a Rosario hadművelet keretében birtokukba vették a Falkland- és Déli-Georgia szigeteket. A brit erők nagyjából egy hónap múlva érkeztek a hadszíntérre. Először a Déli-Georgia-szigeteket foglalták vissza, ezt követte a két fél flottáinak összecsapása, ami meghatározta, hogy Argentína képes lesz-e fenntartani uralmát Falkland-szigetek körüli vizeken.

2.1. A Rosario hadművelet

A legelső argentin tengerészgyalogosok technikailag április 1-jén éjjelén léptek partra a Falkland-szigeteken a *Santísima Trinidad* fedélzetéről,⁹² majd a fő partraszálló erők 2-án fél hétkor szálltak partra kételtű járművekkel. Port Stanley-ig a hadművelet szinte teljesen a terv szerint haladt, csekély ellenállás mellett. Az argentin haditengerészet másodikán sikeresen hajtotta végre a Rosario hadművelet rá eső részét, jóllehet valós ellenállást egyáltalán nem jelentett az Egyesült Királyság a tengeren. Április 3-ára a Déli-Georgia-szigeteket is sikerült elfoglalni Argentínának, tengerészeti biztosítás mellett. A partraszállást követő két napon négyezer, míg április végéig öt és hatezer katonát tettek partra a Falkland-szigeteken.⁹³

Az argentin haditengerészet a partraszállásokig aktív részvevője volt a háborúnak, majd megkezdett felkészülni a britek várható ellencsapásaira. Ennek érdekében új harccsoportokat állítottak fel. A tervzet szerint egy harci kötelék védte volna meg az ő Malvin-szigeteiket a brit inváziótól. Ez a kötelék három harccsoportot tartalmazott.⁹⁴ A **79.1 Harccsoport** a *25 de Mayo* repülőgéphordozót, *ARA Santísima Trinidad* rombolót és a *Drummona*, *Granville*, *Guerrico* korvetteket tartalmazta. A **79.2 Harccsoport** öt rombolóból állt, ezek a *Comodoro Py*, *Hercules*, *Piedra Buena*, *Hipólito Bouchard*, *Segui*. Ezek a rombolók mind fel voltak szerelve MM38-Exocet rakétákkal, ezek voltak az Argentin Haditengerészet legmodernebb felszíni hajói.

⁹² HAMPSHIRE 2021: 43

⁹³ MAÑANA 1985: 123

⁹⁴ BROWN 2021: 31-32

Ez a két harccsoport a Falkland-szigetektől északra állomásozott, onnan volt várható a brit fő csapásirány. A harmadik, **79.3 Harccsoportot** egyedül az *ARA General Belgrano* cirkáló alkotta, ez a Tűzföldön (Isla de los Estados) állomásozott és leginkább a chilei kormánnyal szembeni elrettentést szolgálta. Április 22-én a *Piedra Buena*-t és a *Puerta Rosales* üzemanyagszállítót, valamint a *Hipólito Bouchard* rombolót áthelyezték a **79.3 Harccsoportba** a cirkáló mellé.⁹⁵

2.2. Paraquet hadművelet

A brit Paraquet hadművelet célja volt, hogy egy erődemonstráció keretében visszafoglalják a Déli-Georgia-szigeteket az argentinoktól. A többcélú művelet keretében először egy mély kikötő megszerzését tervezték biztonságos távolságban az argentin főerőktől, ezt követte a legfontosabb cél, az első brit területeket visszafoglalása, ami jelentősen növelné a brit csapatok morálját és demoralizálóan hatna az addig eredményes argentinokra, és mellesleg főpróbául szolgálna a falklandi műveletekre.

A kis erővel végrehajtott akció igazából a mellékhadszíntéren zajlott április 18-tól április 25-ig, 1390 km-re kelet-délkeletre a Falkland-szigetektől. Ebből adódóan egy kis csoportosítást jelöltek ki a sziget visszaszerzésére (**Task Force 317.9**), tagjai az *HMS Antrim* és *HMS Plymouth* rakétás fregattok, az *HMS Endurance* jégtörő majd később az *HMS Brilliant* fregatt voltak.⁹⁶ Először a haditengerészet egy különleges tengerészeti műveleti csoportját (Special Boat Squadron, SBS) és különleges műveleti katonáit (Special Air Service, SAS) tervezték partra dobni légi úton, felderítés céljából (közel 20 fő). Az akcióra kijelölt három Wessex helikopterből végül kettő lezuhant, de személyi sérülés nem történt.⁹⁷

Április 25-én az *Endurance* jégtörő és az *Antrim* Wessex helikoptere felfedezte az argentin *Santa Fé* tengeralattjárót, amikor az a Stormness-Öbölnél a felszínre merészkedett. Az *Antrim*-ről felszálló Wessex és az *Endurance*-ről indított Wasp helikopterek vízbombákat lőttek ki rá. A robbanások szivárgást idéztek elő a tengeralattjáró üzemanyagtartályban, így az nem volt képes víz alá merülni. A felszínen három, helikopterből kilőtt AS-12 könnyű rakéta is eltalálta, végül a súlyos sérülések miatt kénytelen volt visszafordulni és zátonyra futni Grytviken kikötőjében.

⁹⁵ BROWN 2021: 33

⁹⁶ HAMPSHIRE 2021: 52

⁹⁷ HAMPSHIRE 2021: 53-54

A művelet vezetője, Young sorhajókapitány elérkezettnek látta az időt a partraszállás megindítására. A kijelölt fő partraszálló erők több, mint 300 kilométerrel távolabb a *Tidespring* üzemanyagszállító fedélzetén voltak, így csak egy diverziós felderítő csoportot (SAS), egy különleges műveleti katonákból álló tengerészgyalogos egységet (SBS) és a 41. tengerészgyalogos zászlóalj „M” századát tudta bevetni.⁹⁸ Az argentin erők demoralizáltak voltak, a helikopterekkel sikeresen partra tett csapat gyorsan haladt Grytviken felé. A *Plymouth* és az *Antrim* lövege tüzérségi támogatásban részesítette a támadó angolokat, tovább csökkentve az argentin morált.⁹⁹ A Grytvikenben állomásozó argentin helyőrséget rövid tűzharc után, míg a Leithben állomásozó csapatok másnap egyetlen puskalövés nélkül megadták magukat.

2.3. Repülési és tengeri zárt övezet

Április 7-én Ófelsége Kormánya bejelentette, hogy greenwichi idő szerint április 12-én 4 órai kezdettel felállít egy 360 kilométeres tengeri tilalmi zónát, mely középpontjának a Falkland-szigetek közepét határozták meg.¹⁰⁰ A tengeri tilalmi zónán belül London minden argentin hajót, amely beavatkozik a brit erők dél-atlanti térségben folytatott műveletébe, legitim célpontnak tekintett. Április 28-án a zónát kibővítették repülési és tengeri tilalmi zónává (Total Exclusive Zone, TEZ), ezzel ténylegesen blokádot állítottak fel a Falkland-szigetek körül.¹⁰¹ A totális blokádnak április 30-tól lépett érvénybe, ezután csak a védelmi minisztérium engedélyével rendelkező hajók vagy repülőek léphettek be a zónába. Május 7-én tovább bővítették a tilalmi övezetet egészen az Argentína partjaitól számított 22. kilométerig, ezáltal a Déli-Georgia és a Sandwich-szigetek is bekerültek a tilalmi zónába.¹⁰²

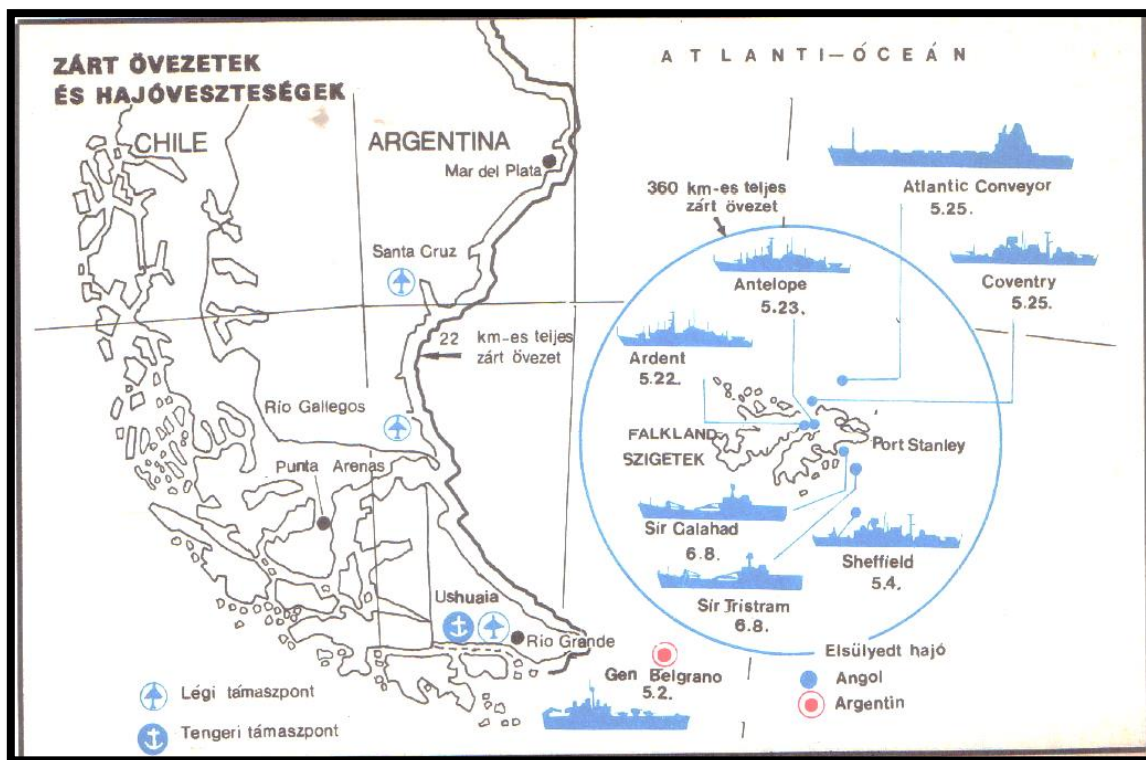
⁹⁸ MAÑANA 1985: 73

⁹⁹ HAMPSHIRE 2021: 55

¹⁰⁰ MAÑANA 1985: 73

¹⁰¹ CORDESMAN-WAGNER 1990: 247

¹⁰² BROWN 2021: 33

3. Kép: Repülési és tengeri tilalmi zóna (TEZ)

Forrás: MAÑANA 1985: Melléklet

2.4. Black Buck hadművelet

Május 1-én a Black Buck hadművelet keretében egy rendkívül veszélyes és kockázatos műveletet hajtott végre a Királyi Légierő. Az Ascension-szigetről elindulva kettő Avro Vulcan nehézbombázó (egyikük később kénytelen volt visszafordulni) 21 darab 1000 fontos bombát dobott Port Stanley repülőtérére. Maga a művelet csak korlátozott mértékben tekinthető sikeresnek, mivel mindösszesen egy bomba találta el a kifutópályát, amit hamarosan meg is javítottak. Az argentin Hercules-C130 szállító és Pucara vadászbombázók továbbra is képesek voltak használni a repteret, így képesek voltak utánpótlást juttatni a szigetre, a gyorsabb Super Étendard és Skyhawk vadászgépek számára viszont használhatatlan lett a kifutó.

Ez volt az első alkalom, hogy közvetlen brit támadás érte a Falkland-szigeteket, ami a lélektani hadviselés szempontjából nagy áttörés volt. A bombázáshoz kilenc órás repülés és tizenegy Victor légiutántöltő segítsége is szükséges volt, a nehézségeket leküzdésével viszont megmutatták az argentin erőknél, hogy nem sérthetetlenek.

Röviddel ezután az *HMS Hermes* repülőgép-hordozóról is indítottak légicsapásokat Stanley és Goose Green repülőtere ellen. Ebben a támadásban 12 darab Sea Harriert vetettek be a 800. Repülőszázadból. Minden gép egy kazettás bombát és egy 1000 fontos bombát vitt a szárnyai alatt. A bombázás heves légvédelmi tűzben zajlott, azonban továbbra sem sikerült használhatatlanná tenni a reptereket, de minden gép sikeresen visszatért a *Hermes* fedélzetére.¹⁰³

A **317.8 csoportosítás** április 30-án lépett be a tilalmi zónába. A május 1-i Black Buck hadművelet sikerének köszönhetően kezdetben biztonságban érezhette magát a csoportosítás, hisz az argentin vadászbombázók nem tudták a Stanley-i repteret használni, csak a kontinentális anyaországból, jelentősen távolabbról indulhattak légicsapásra az angolok ellen.

2.5. Első brit légi siker

Az argentin csapatok arra számítottak, hogy a partraszállás május 1-én vagy 2-án fog megtörténni. A britek szándékosan provokatív légicsapásokat hajtottak végre azzal a céllal, hogy az argentinokat támadásra készítsék és így felmérhessék erejüket. A sziget védői megelőző támadásokkal próbálkoztak annak ellenére, hogy egyáltalán nem ismerték a brit csoportosítás helyzetét.

A brit 801. Repülőszázad légi őrzőjáratok (Combat Air Patrolling, CAP) feladatokat teljesített, amikor egy összesen 46 gépből álló argentin légi csoportosítás több hullámban támadást intézett a brit Task Force ellen,¹⁰⁴ ezek közül azonban csak három formáció jutott el a csapásmérésig. Az első támadást 2 Dagger hajtotta végre és került szembe két Sea Harrierrel, ez volt a háború első légi összecsapása, mely eldöntetlenül ért véget. Délután 18.30-kor döntött Argentína a teljes támadást mellett, Woodward várakozásának megfelelően.¹⁰⁵ A csoportosításban Skyhawk A4, Dagger, és Canberra bombázók is voltak. A támadás hírére teljes fokozatban működtek a hordozók és több gépet is indítottak. A 801. Repülőszázad Sea Harrierje volt az első, aki lelőtt egy ellenséges Dagger bombázót Sidewinder rakétával. Az ezt követő összecsapásokban a britek további Dagger és Canberra bombázókat lőttek le.¹⁰⁶ 20.00-kor 6 darab Canberra érkezett a hordozók megsemmisítése céljából két hármass formációban, az

¹⁰³ ROBERTS 2009: 143

¹⁰⁴ ROBERTS 2009: 143

¹⁰⁵ WOODWARD-ROBINSON 1992: 111-112

¹⁰⁶ ROBERTS 2009: 143

első hármas egyik gépét a Harrierek Sidewinderrel kilőtték, mire a többi bombázó visszavonult.¹⁰⁷

A május 1-i nap mérlege egy lebombázott Pucara, egy Dagger, egy Mirage, egy Canberra és egy saját légvédelem által megsemmisített Mirage volt.¹⁰⁸

2.6. Az új argentin harcrend

A brit támadás hírére az argentin főparancsnok, Lombardo altengernagy egy bekerítő műveletet tervezett a brit hordozó kötelék bekerítésére és megsemmisítésére a **79.2 Harccsoport** északi és a **79.3 Harccsoport** déli irányú átkaroló támadásával.¹⁰⁹ Az addigi hadrendet változtatva létrehoztak egy negyedik, **79.4 Harccsoportot** is a *Guerrico*, *Granville* és a *Drummond* A69 korvettekkel, azzal a céllal, hogy az argentin hordozó csoportosítástól északra működjön.¹¹⁰ Az első hullámban a két brit repülőgép-hordozót kellett volna megsemmisíteni, majd ezt követően támadtak volna a **79.2 Harccsoport** MM-38 Exocet rakétákkal felszerelt rombolói, a sérült hadihajókat pedig a *Belgrano* süllyesztette volna el ágyútűzzel.¹¹¹

A brit hordozó harci csoportosítás május 2-án argentin kódok megfejtésének és amerikai műholdak felvételeinek köszönhetően sikeresen határozta meg az ellenséges hordozó csoportosítás helyzetét, amikor az 90 km-re a tilalmi zónán kívül északon hajózott, míg az *HMS Conqueror* atom-tengeralattjáró jelentéseiből pontosan ismerték a *General Belgrano* helyzetét. Woodward ellentengernagy elrendelte a délkeleti irányt akkorára növelve a távolságot, ami az argentin hordozó repülői számára már túlságosan is sok legyen.¹¹² Öt hadihajója visszaérkezett tengeralattjáró-ellenes küldetéséről és a part menti bombázásról, így megkezdhette a felkészülést egy várható argentin támadásra.

A támadás során természetesen a két brit repülőgép-hordozó és az *RFA Olmeda* és *Resource* üzemanyagszállító hajók megvédelem volt az első számú feladat. Ezek az egységek képezték a harcrend magját, őket vették körül az *HMS Alacrity*, *Arrow* és *Yarmouth* fregattok és a *Glamorgan* romboló egy lég- és tengeralattjáró elleni védőfalat alkotva. A két Type 22 osztályú fregatt (*HMS Brilliant* és *Broadsword*) a két hordozó közelébe húzódott, hogy Sea

¹⁰⁷ WOODWARD-ROBINSON 1992: 113

¹⁰⁸ WOODWARD-ROBINSON 1992: 113

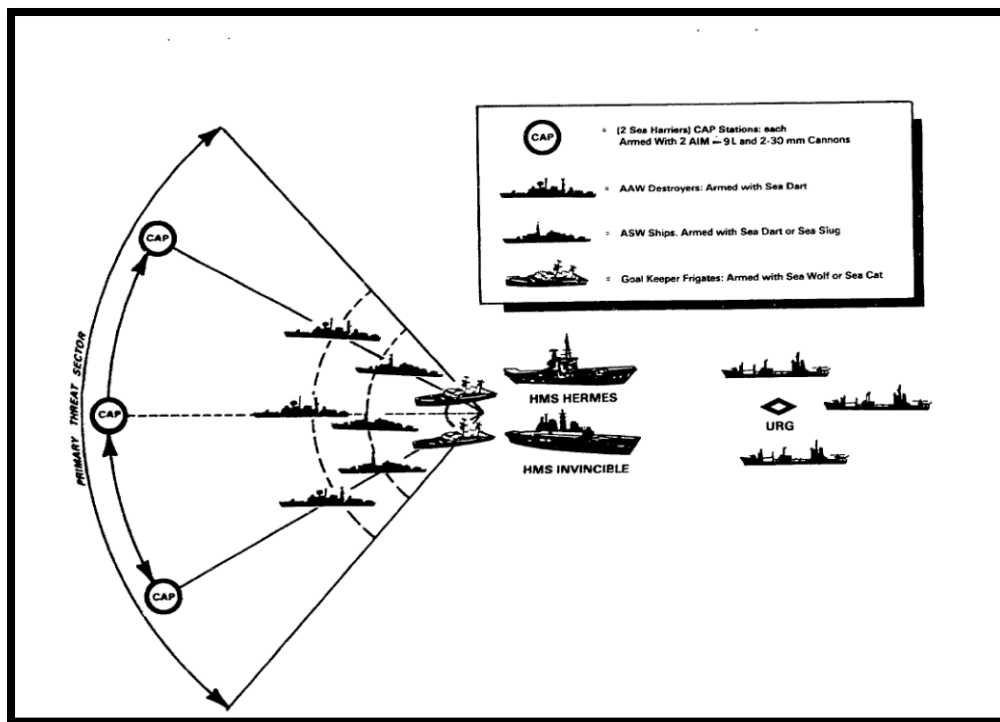
¹⁰⁹ BROWN 2021: 38

¹¹⁰ BROWN 1987: 129-130

¹¹¹ ROSSITER, Mike (2007): *Sink the Belgrano*. London: Bantam. 210

¹¹² BROWN 1987: 131

Wolf rendszerével közeli légvédelmi támogatást nyújtson. Az *Invincible* hordozó Sea Dart rendszere is hatásos légvédelmi biztosítást nyújthatott a védőfal mögött. A harcrend külső peremén, 55 km távolságban, egyfajta előőrsként három darab *Type 42* romboló helyezkedett el.

4. Kép: A Task Force légvédelmi formációja

Forrás: Department of the Navy: 33

Mivel azonban a várt argentin támadás a rossz időjárásnak köszönhetően nem következett be,¹¹³ Woodward újra nyugati irányt rendelt el a csoportosításnak a part bombázásának céljából, az RFA hajói pedig elhagyták a zónát.

2.7. Az ARA General Belgrano cirkáló elsüllyesztése

Május 1-én a **79.3 Harccsoport** a tilalmi zóna déli peremvonalán haladt kelet felé, amikor az *HMS Conqueror* tengeralattjáró észlelte 140 km távolságból,¹¹⁴ és megkezdte követését. Woodward ellentengernagy kérvényezte a harcérintkezés szabályainak megváltoztatását, mivel bizonyítottan vélte az argentinok többirányú célzott csapását a hordozói ellen, közben már Herbert altengernagy, a tengeralattjáró csoportosítás vezetője is

¹¹³ BROWN 1987: 131-133

¹¹⁴ BROWN 2021: 35

megkezdte a procedúrát a kérvényezéshez.¹¹⁵ A **79.3 Harccsoport** azonban a zónán kívül hajózott, így a kérvény a parancsnoki láncon végigfutva eljutott egészen a háborús kabinetig, amely végül engedélyezte a harcérintkezési szabályok megváltoztatását.¹¹⁶ A támadásra feljogosító döntést 13.30-kor továbbították a *Conqueror*-nak, de kommunikációs problémák miatt az csak 17.30-ra vette az üzenetet.¹¹⁷ Ekkora azonban az argentin csoportosítás irányt váltott és cikk-cakk mozgással távolodott a brit egységektől.

A tengeralattjáró 17.57 perckor ideális pozíciót vett fel, Wreford-Brown parancsnok pedig 1170 méter távolságból elrendelte 3 darab Mark 8 torpedó kilövését. (Ezek a torpedók közel 45 éves változatok voltak, azonban nagyobb robbanófejjel rendelkeztek, mint az az újabb típusú Mk 24 Tigerfish torpedók. A legénység sem bízott az újabb, de megbízhatatlan változatban, és a kapitány sem akarta kockáztatni a biztos célpont elvesztését.) A tíz csomóval haladó *ARA General Belgrano* cirkálón egyáltalán nem volt semmiféle harckészültség, a tengerészek délutáni pihenőjüket töltötték úton visszafelé az Isla de los Estados-i bázisra, amikor a cirkálót két találat érte. Az első találat az orr és a fő löveg között, a második a gépházzal egyvonalon csapódott be, a harmadik, egyes források szerint, az egyik rombolót találhatta el, de nem robbant fel. A brit Wreford-Brown parancsnok visszaemlékezésében egy tűzgolyót említ, ami áterjedt a hajón. A becsapódások után 15 perccel a *Belgrano* az oldalára dőlt és orrával előre elsüllyedt, az 1093 fős legénységből 323 tengerész vesztette életét.¹¹⁸ A harccsoportban lévő másik két romboló nagy távolságban volt a cirkálótól, szonárjaik nem voltak aktíválva, így nem is észlelték,¹¹⁹ hogy a cirkálót támadás érte (parancsba kapták, hogy ne használják aktív módon a szonárokat, mert a brit atom-tengeralattjárók számára felfedte volna a pozíciójukat.). Az akciót követően az *HMS Conqueror* könnyedén és biztonságban elhagyta a helyszínt.

Az argentin vezetés, amint értesült a *Belgrano* cirkáló elvesztéséről, a többi hajót azonnal visszavonta nyugatra, sekélyebb vizekre, ahová a brit atom-tengeralattjárók már nem tudták követni őket. Az *ARA 25 de Mayo* hordozó és köteléke május nyolcadikára visszatért a Puerto Belgrano bázisra javításra és karbantartásra.¹²⁰ A *Belgrano* elsüllyedését követő időszakban az argentin haditengerészet nem vett aktívan részt a műveletekben, helyét a légierő vette át.

¹¹⁵ HAMPSHIRE 2021: 38

¹¹⁶ BROWN 2021: 34-35

¹¹⁷ BROWN 1987: 136

¹¹⁸ HAMPSHIRE 2021: 45

¹¹⁹ HAMPSHIRE 2021: 41

¹²⁰ HAMPSHIRE 2021: 68

Még aznap éjjel Sea King helikopterekre tüzelt egy azonosítatlan hadihajó. Riasztották a *Coventry* és *Glasgow* rombolóiról felszálló Lynx helikoptereket, amik szintén tűz alá kerültek. Az egyik helikopter kilőtte két Sea Skua rakétáját, és a találat következtében a hajó elsüllyedt. Másfél órával később újra tűz alá kerültek, ez esetben a második Lynx lőtte ki két rakétáját a hajóra (amelyről később kiderült, hogy az *Afarez Sobral* volt). Az egyik rakéta eltalálta a hidat, súlyos sérüléseket okozva neki. Nyolc fő, köztük a kapitány életét vesztette, de a hajó mozgásképes maradt és eljutott a legközelebbi kikötőbe.¹²¹

2.8. Az HMS Sheffield elvesztése

Az argentin fél a *Belgrano* cirkáló elvesztése után egyértelműen revansot akart venni, ugyanakkor haditengerészetével nem kockáztatott meg egy öngyilkos küldetést. Az időjárás javulásának köszönhetően az Argentin Légierő aktivizálhatta magát. Május 4-én egy argentin Neptun tengerészeti légtérfigyelő gép (AWACS) három célpontot talált, ami után riadóztatták a Rio Grande-i légibázis 2. Haditengerészeti Légierő Támadószázadának *Super Étendard* géppárját, melyek közül az egyik fel volt szerelve Exocet hajó elleni rakétával.¹²² Az AWACS gép jelentései alapján a három célpont 97 kilométerre délre és 185 kilométerre keletre volt a Falkland-szigetektől.¹²³ A célpont három modern Type 42 osztályú romboló volt. A brit fél AWACS-ok hiányában a nagy távolságú keresőradarokkal és passzív érzékelő-képességekkel felszerelt hajókat a kötelék előretolt részeként légvédelmi figyelőszolgálat teljesítésére használta, és a fenyegetésekhez legközelebb helyezte el.¹²⁴ A támadás hírére védelmi pozícióba helyezkedtek, körgyűrűt alkotva, körülbelül 24 kilométerre egymástól, a *Coventry* északon, a *Glasgow* közén és a *Sheffield* délen.¹²⁵

A két *Super Étendard* alacsony magasságba (körülbelül 30 méter) ereszkedett, hogy elkerülje brit rombolók radarjait (pontosan ismerték a Type 42 osztály gyengeséget és radar képességeit, hiszen az ARA is hadrendben tartott ilyen típusú hadihajót). A rakéták kioldásához 300 méter magasságba emelkedett a géppár, ekkor a *Glasgow* egy pillanatra érzékelte a gépeket, amit továbbított is az *Invincible*-nek. Pontban 14.00-kor 30 kilométer távolságból a célpontoktól az argentinok kilőtték az Exocet AM39 típusú fedélzeti rakétákat, majd rögtön

¹²¹ ROBERTS 2010: 145

¹²² BROWN 2021: 58

¹²³ HAMPSHIRE 2021: 69

¹²⁴ HAMPSHIRE 2021: 69

¹²⁵ BROWN 2021: 58

hazafelé vették az irányt. A két gép sérülés nélkül érkezett vissza. A támadás után az argentin félnek már csak 3 darab Exocet rakétája maradt.¹²⁶

Az egyik célpont valószínűleg az *HMS Hermes* lehetett, de a hajó már a valóságban a rakéták lőtávolságán túl helyezkedett el.¹²⁷ A *Glasgow* és *Sheffield* rombolók voltak a legközelebb a rakétákhoz, így ők váltak a célpontokká. A *Glasgow* kapitánya teljes harckészültséget rendelt el, infracsapdákat lőttek ki. A *Sheffield* nem kapott értesítést a támadásról, mert a kommunikációs terminált használta, mely csökkentette passzív észlelési képességét.¹²⁸ Az *HMS Invincible* hamis riasztásnak minősítette,¹²⁹ bár a *Glasgow* parancsnoka ezt hevesen ellenezte. Az *HMS Sheffield* ezért nem állt teljes harckészültségben. Mire a támadást vizuálisan érzékelték és megerősítették a hídról, a hajó riasztó rendszereit már nem tudták aktiválni. A Sea Dart rendszer tűzvezető radarjai (melyet magasan repülő célpontokra terveztek) az elektronikai rendszer hiányosságai miatt nem működtek.¹³⁰

A rakéta a hajó közepén, a vízfelszín felett pár méterrel csapódott be, de nem robbant, csak robbanást és tüzet okozott, továbbá 20 másodperc után maró füstöt, a hajó kábeleit és PVC is égett. A becsapódás lekapcsolta a teljes elektromos teljesítményt és a kommunikációs eszközöket. A másik rakéta nem talált célt, 35 km-rel arrébb keletre csapódott a vízbe.¹³¹ A *Sheffield* kommunikációs rendszerei nem működtek, ezért a kötelék csak később szerzett tudomást a történetekről, amikor egy Sea King helikopter járőrözés közben látta meg a füstöt. A tűz már majdnem elérte a Sea Dart rakéták lőszerraktárát, így 5 órával a találat után a parancsok a hajó elhagyására szólította fel a 286 fős legénységet. Közülük 24-en sérültek meg és 20-an vesztettek életüket aznap.¹³² A tűz napokig égett, majd magától aludt ki, a hajó május 10-én vontatás közben süllyedt el.

Az argentinok további támadásokat terveztek, de a rossz időjárás miatt ezek nem voltak végrehajthatók. A Stanley repülőteret sikeresen megjavították, ami lehetővé tette a sebesültek evakuálását és az utánpótlás szállítását.¹³³

2.9. 42/22 csoport

¹²⁶ CORDESMAN-WAGNER 1990: 249

¹²⁷ CORDESMAN-WAGNER 1990: 249

¹²⁸ HAMPSHIRE 2021: 74

¹²⁹ BROWN 2021: 60-61

¹³⁰ BROWN 2021: 61

¹³¹ HAMPSHIRE 2021: 75

¹³² CORDESMAN-WAGNER 1990: 249

¹³³ HAMPSHIRE 2021: 81

Ezen a ponton vált világossá, hogy az argentin erők hadműveleti tartalékot képeztek, amelyet a brit partraszálláskor terveztek bevetni. A partraszállás végrehajtásához szükséges légi fölénytel nem rendelkeztek a britek, viszont, hogy ehhez közelebb kerüljenek, megpróbálták csökkenteni az ellenséges támadó gépek számát. Woodward ellentengernagy beleegyezésével úgynevezett „rakéta-csapdákat” állítottak fel az argentin vadászbombázók számára. A britek a csapda részeként párokban alkalmazták a *Type 42* rombolóikat és *Type 22* osztályú fregattjaikat. A *Type 42* rombolók feladata a Sea Dart légvédelmi rakétarendszernek köszönhetően a közepes magasságú repülőket megsemmisítése volt, míg a *Type 22* közeli célok ellen volt felszerelve Sea Wolf rakétával.¹³⁴

Május 3-án négy Skyhawk gép támadta meg a *Brilliantból* és *Glasgowból* álló 42/22 csoportot. A *Glasgow* radarjai nem észlelték az argentin bombázókat, ezért nem lőtt ki légvédelmi rakétákat, a fő löveg sem működött (beragadt), így csak a *Brilliant*-ra támaszkodhatott. A Brilliant Sea Wolf rendszere tökéletesen működött, 2 gépet azonnal leszedett, a harmadikra kilőtt rakéta egy olyan manőverre kényszerítette az argentin pilótát, hogy gépe a vízbe csapódott, a negyedik gép pedig hazatéréskor a bázison zuhant le. A negyedik gép által ledobott bomba gellert kapott a *Glasgow* hangárjának tetején, majd a vízbe zuhant. Ez a 42/22 kombináció már május 9-én két darab Skyhawk vadászbombázót lőtt le (egyek források szerint összeütköztek).

Május 12-én újra ezt két hajót támadta 8 Skyhawk és 4 Dagger. Bár a *Brilliant* Sea Wolf rendszerének nem sikerült befogni a támadókat, mégis szerencsésen megúsza a bombázást, a *Glasgow*-t azonban egy 1000 fontos bomba eltalálta a vízvonaltól felett, megrongálta a gépházat és a hajó másik oldalán távozott. Ennek következtében hajtásrendszere nagymértékben megsérült, a 4 gázturbinájából csak egy volt működőképes. A hajó a súlyos sérülések miatt, kisebb javítások után visszatért az Egyesült Királyságba, további műveletekben nem vett részt.¹³⁵ Ezután csak egy működőképes *Type 42*, légvédelemért felelős romboló maradt a kötelékben, a *Coventry*. A Woodward által felállított csapda azonban öt darab *Skyhawk* kiiktatását eredményezte.

2.10. A hordozók további műveletei

Május 4-én a brit fél Vulcan nehézbombázókkal és Sea Harrier vadászbombázókkal bombázta Port Stanley repterét. A Sea Harrierek Goose Green ellen is támadást intéztek.

¹³⁴ HAMPSHIRE 2021: 81-82

¹³⁵ HAMPSHIRE 2021: 85

Eközben a bevetések alatt egy Sea Harrier-t elvesztettek, a légvédelem feltehetőleg egy Roland föld-levegő rakétával lőtte le.¹³⁶ Mindösszesen 20 darab Sea Harrier maradt, ezért Woodward ellentengernagy megtiltotta a további bombázást. Két nappal később újabb tragédia következett be, az *Invincible* két Harrier vadászbombázója őrjáratozás során levegőben összeütközött és lezuhant.

Május 8-án erősítésként további 8 Sea Harrier és 6 Harrier GR3 érkezett az Ascension-szigetre, majd onnan az *SS Atlantic Conveyor* szállította őket a műveleti területre, ahová május 18-án érkeztek meg, és a *Hermes* és az *Invincible* hordozókra kerültek.¹³⁷

Május 9-én két, 1000 fontos bombával felszerelt Sea Harrier gép észlelte, majd feltartóztatta a *Narwal* nevű halászhajót. Először 30 mm-es gépágyújával jelzést adott le az argentin hajónak, de az nem reagált rá. Woodward ellentengernagy nem hagyhatta megszökni a hajót, ezért engedélyezte a bombák ledobását. Az egyik bomba eltalálta a halászhajót, egy embert megölt, de maga a bomba nem robbant be. A géppár másik tagja gépágyúval adott le egy sorozatot a hajóra. A támadás következtében a hajó mozgásképtelenné vált és másnapra el is süllyedt.¹³⁸ A legénység elhagyta a sérült a hajót, majd egy brit különítmény átvizsgálása bebizonyította, hogy a halászhajó valóban felderítő tevékenységet látott el.¹³⁹

Hasonló események zajlottak le a Falkland-tengerszorosban is május 16-án, amikor Sea Harrierek támadtak meg a hajózástilalmi zónába belépett argentin hajókat. Egyiküket eltalálták, a legénység Port King-nél elhagyta a hajót.¹⁴⁰

¹³⁶ HAMPSHIRE 2021: 79

¹³⁷ CORDESMAN-WAGNER 1990: 250

¹³⁸ WOODWARD, Sandy – ROBINSON, Patrick (1992): *One hundred days: the memoirs of the Falklands Battle Group Commander*. London: HarperCollins Publishers. 147

¹³⁹ WOODWARD- ROBINSON (1992): 145

¹⁴⁰ CORDESMAN-WAGNER 1990: 251

3. Fejezet: Sutton hadművelet: A partraszállás és a légi háború

Május 21-25. között zajlottak a háború kimenetelét döntően meghatározó események, amikor a Corporate hadművelet keretében 21-én a brit erők partra szálltak San Carlos térségében, majd május 25-ig megszilárdították helyzetüket. Május 27-én a brit csapatok kitörték hídfőállásaikból és megkezdték a szárazföldi hadjáratot a főváros, Stanley bevételére és a szigetek teljes elfoglalására.

3.1. Előkészítés

Május 18-án a deszant csoportosítás megérkezett a TEZ-be, a csapatok megkezdték a felkészülést a támadásra. Május 20-ra további hajóegységek csatlakoztak hozzájuk, a Type 82 osztályú *HMS Bristol* romboló, a Type 42 osztályú *HMS Exeter* és *Cardiff* rombolók, a Type 21 osztályú *HMS Active* és *Avenger* továbbá a Leander osztályú *HMS Minerva*, *Penelope*, és *Andromeda* fregattok.¹⁴¹

Aznap véglegesítették a partraszállásra vonatkozó terveket. A támadás idejére, az időjárás függvényében május 21. éjjelét, helyszínéül San Carlost jelölték ki.¹⁴² Felderítési jelentések szerint, amit egy május 1-i felderítő művelet is megerősített¹⁴³, a partszakaszt nem aknázták el és nem voltak ellenséges erők a közelben, így bármilyen válaszreakció hosszabb időt igényelt volna. Tengeraltjáróktól védett volt a hely, kedvező domborzatának köszönhetően pedig remekül megfelelt a Rapier légvédelmi rakéták számára, melyek a partra szállt egységek légvédelmét voltak hivatottak biztosítani. A támadás időpontját (D-nap) május 21. 6.30-ra tűzték ki.

A partraszállás sikere érdekében a támadás előtt egy héttel brit diverzáns erők Tornado hadművelet név alatt elterelő műveletet hajtottak végre a Keleti-szigeten¹⁴⁴ azzal a céllal, hogy elhitesse az argentinokkal, hogy a partraszállás a sziget délkeleti részén várható. Ezt megerősítendő a *Glamorgan* is ágyúzta a partszakaszt, a Choiseul-szorosra fókuszálva. Más, kisebb kötelékek Stanley-t, Fitzroy és Bluff Cove településeket lőtték.¹⁴⁵

¹⁴¹ CORDESMAN-WAGNER 1990: 252

¹⁴² HAMPSHIRE 2021:89

¹⁴³ CORDESMAN-WAGNER 1990: 247

¹⁴⁴ HAMPSHIRE 2021: 90

¹⁴⁵ MAÑANA 1985: 83

Május 20-án a deszant csapatok megkezdték a felkészülést a támadásra. A partraszálló csoportosítás (CTG 317.0) két partraszállító dokkhajóból (*Fearless* és *Intrepid*) és öt partraszállító hajóból, továbbá az *RFA Canberra*, *Norland*, *Elc*, *Europe Ferry*, *Atlantic Conveyor* állt. A kötelék további tagjai a kisegítő flotta hajói voltak (*RFA Stormness*, *Austin*, *Tidepool*, *Pearleaf* és a vízszállító *Fort Toronto*). A csoportosítást az *HMS Antrim*, *Broadsword*, *Brilliant*, *Ardent*, *Plymouth*, *Yarmouth* hadihajók kísérték.

A hadművelet felelőse Clapp commodore volt, Woodward ellentengernagy támogatásával. A deszanterők közel 200 km-t utaztak sötétben, hogy 06.30-ra a kijelölt pozícióba érkezzenek. Woodward ellentengernagy az Exocet rakétától való félelem miatt hordozóit hátrébb helyezte el Type 42 rombolók kíséretében, akiket továbbra is őrszemnek használt egy esetleges támadás esetére. Az öbölben lévő hajók légvédelmét a fregattoknak kellett ellátni, miközben a Sea Harrierek fél és egy óra közti időt tölthettek az öböl felett órjáratozással. Woodward ellentengernagy terve az volt, hogy egy Sea Harrier géppár mindig készenlétben állt a levegőben járőrözve, támadás esetére.¹⁴⁶

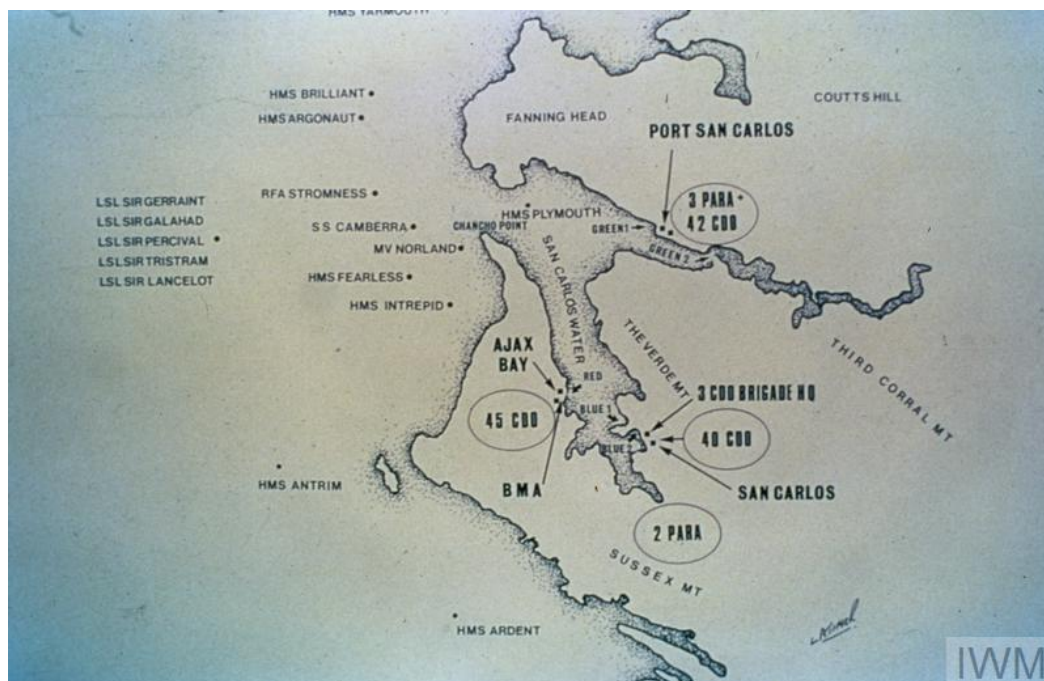
3.2. Partraszállás

A partraszállást három körzetben hajtották végre: a „Zöld Part” Port San Carlostól északra, a „Kék Part” San Carlostól nyugatra helyezkedett el, a „Vörös Part” pedig az Ajax-öbölben San Carlostól 10-15 km-re nyugatra.¹⁴⁷

A partraszállás 1950-es években kialakított gyakorlat szerint zajlott, mindkét partraszállító dokkhajó négy darab partraszállító csónakot (Landing Craft Utility, LCU) tartalmazott, melyek egyenként 150 fő szállítására voltak alkalmasak.

¹⁴⁶ CLAPP 2007: 192

¹⁴⁷ MAÑANA 1985: 86

5. Kép: Május 21-i partraszállás

Forrás: Imperial War Museum

3.3. Május 21.

Főerőként a 3. tengerészgyalogos Commando dandár kezdte meg a partraszállást május 21-én hajnali 7.00-kor, az akcióhoz a tüzérségi támogatást az *HMS Plymouth* biztosította. Első hullámban a *Fearless* és *Intrepid* partraszállító dokkhajókból a 40. tengerészgyalogos Commando zászlóalj 680 katonája és a 2. ejtőernyős-zászlóalj 800 katonája érte el a szárazföldet LCU és LCVP-k (Landing Craft, Vehicle, Personnel) segítségével a számukra kijelölt Kék Parton. Reggel 7.30-ra birtokba is vették mindkét kijelölt partszakaszt, ellenállásba nem ütköztek, gyorsan elfoglalták San Carlos települését és sikeresen hídfőt alakítottak ki. Esetleges ellentámadás Goose Greenből érkezhett volna, ezt megelőzendő elfoglalták a déli magaslatokat is.¹⁴⁸

Az akció során az *Ardent* ágyúzta Goose Greent, ezért két Pucarát küldtek fel kideríteni, honnan lövik őket. Az felderítők csak az *Ardentet* vették észre, de az egyik Pucarát Stinger hordozható rakétával lőtte ki egy SAS katona.

Második hullámban a Vörös Part elfoglalása volt a feladat a 45. tengerészgyalogos Commando zászlóalj 770 katonája számára, harmadik hullámban pedig a 42. tengerészgyalogos Commando zászlóalj 680- és a 3. ejtőernyős-zászlóalj 550 katonájának a Zöld Partot kellett

¹⁴⁸ HAMPSHIRE 2021: 91

elfoglalni.¹⁴⁹ A Zöld Partnál a szállító úszóegységek azonban nem találtak megfelelő landolási helyet, ezért a part előtt cirkáltak és csak világosban sikerült partra tenni az csapatokat. Ekkorra az *RFA Sir Percival* elérte az Ajax-öblöt, korábban, mint a 45. tengerészgyalogos Commando zászlóalj első alakulatai.

A hordozók reggel 09.35-kor indították az első Sea Harrier géppárt járőrözésre, légi fedezetet nyújtani egy esetleges támadás esetére.¹⁵⁰

Két Harrier GR3 a bombázás során Mount Kentnél argentin helikopterbázist talált és megsemmisített két Puma és egy Chinook szállítóhelikoptert.¹⁵¹ Negyvenöt perccel később lelőtték a britek egyik Harrierjét, és pont ekkor vesztek el két Gazelle helikoptert is. Az argentinok ekkor még csak az *Ardentről* tudtak, a brit partraszállásról nem, ezért két Aermacchi MB339 könnyű vadászból álló légi felderítést rendeltek el Stanleyből kiindulva. Műszaki okok miatt azonban a két gépből csak egy tudott felszállni, ez a Falkland-szorost északról közelítette meg. Megerősítette, hogy a partraszállás San Carlos-ban történik, 14 hajót tudott megszámolni.¹⁵² Erre az argentinok a Légierő és a Haditengerészeti Légierő gépeit küldték támadásra több hullámban, amivel kezdetét vette a San Carlosnál zajló ütközet.

A britek reggel 11.15-kor, a második hullámban is 2 darab Sea Harrier GR3-t indítottak a partraszálló csapatok támogatására, a vezérgép azonban műszaki problémák miatt kénytelen volt visszafordulni.¹⁵³ A másik gép folytatta útját a deszant műveleti területre, útközben viszont jelezték neki, hogy nincs célpont, ezért Port Howard (Nyugat-Falkland) régiója felé vette az irányt. Itt lőtték le argentinok Blowpipe hordozható kézi légvédelmi rakétákkal.

Woodward ellentengernagy bánatára az idő jó volt tiszta látási viszonyokkal,¹⁵⁴ megkönnyítve ezzel az argentinok helyzetét, akik 11.15-kor vehették észre a támadó hajókat és 13.00-kor megkezdték a támadásokat.

Az elsőként riadóztatott 6 argentin Dagger 13.25-kor érkezett meg a Falkland-szorosba két hármas csoportosításban repülve. Az első gép az *HMS Argonaut* támadta, a másik kettő a *Broadsword* fregattot. A *Broadswordot* támadó egyik gépet a *Plymouth* Sea Cat rakétával lelőtte¹⁵⁵, a támadók viszont nem találtak. A második hármas hat perccel később¹⁵⁶ az *Antrimot* támadta, a Dagger egyik bombája eltalálta a rombolót, de nem robbant fel. Az *Antrim* ezután a

¹⁴⁹ MAÑANA 1985: 87

¹⁵⁰ BROWN 1987: 186

¹⁵¹ HAMPSHIRE 2021: 94

¹⁵² HAMPSHIRE 2021: 94

¹⁵³ BROWN 1987: 184-185

¹⁵⁴ WOODWARD-ROBINSON 1992: 279

¹⁵⁵ WOODWARD-ROBINSON 1992: 267

¹⁵⁶ WOODWARD-ROBINSON 1992: 268

Broadsword Sea Wolf légvédelmi ernyője mögé húzódott vissza a bomba hatástalanításáig.¹⁵⁷ Miután az első gépek elhagyták a területet, újabb 5 Dagger érkezett. Ezek továbbra is az *Antrimot* és a *Broadswordot* támadták gépágyútűzzel, de mivel a bombákat nem tudták kioldani a hideg idő miatt, komoly sérüléseket nem tudtak okozni a hajókon. Az egyik Dagger a védtelen *RFA Fort Austint* célozta meg, de a *Broadsword* Sea Wolf rakétája az utolsó pillanatban eltalálta, és a gép felrobbant.

Az *Antrim* sérülése miatt nem tudta ellátni a rá háruló feladatkört, a járőröző Harrierek irányítását, így ezt a kritikus szerepkört az *HMS Brilliant* vette át tőle. A *Brilliant* ezért északkeleti irányba az öböl bejáratához hajózott, ahol a legnagyobb szükség volt rá.¹⁵⁸

13.45-kor három Pucara támadt az *Ardentre*, Sea Cat rakétát lőttek ki rá, de nem találtak. A *Brilliant* radarja azonban befogta őket, riasztotta a 801. Repülőszázad felettük járőröző 3 Harrier gépét, egyikük pedig gépágyújával lelőtte az argentin vezérgépet.¹⁵⁹

A következő támadó csoportot 4 Skyhawk A4B alkotta, közülük 2 gép üzemanyagproblémák miatt visszafordult. A két Skyhawk A4B gép a Falkland-öbölbe érés után tévesen megtámadta az elhagyott argentin *Rio Carcaranat*¹⁶⁰ majd az egyik gép visszatért Argentínába. A másik gép észak felé fordult további célpontok után kutatva, így találta meg az *Ardentet*. A gyorsan manőverező *Ardentre* ledobta bombáit és gépágyúval is tüzet nyitott rá, de nem találta el. Olyan alacsonyan repült, hogy beleütközött a hajó radarjába. Erre a gépre az *HMS Brilliant* riasztotta a *Hermes* két CAP Harrierjét, akik későn értek oda, és ezt a két gépet nem kapták el, felfedeztek viszont 4 Skyhawk A4C-t, amint azok a Falkland-szorosba értek.¹⁶¹ Az argentin vadászbombázók ledobták bombáikat, találatot viszont nem értek el. Mindkét Harrier egy-egy Sidewinder rakétát kilőve 15 000 láb magasságból megsemmisített 2 Skyhawkot, a többi argentin bombázó pedig visszavonult.¹⁶²

A nap utolsó támadáshulláma bizonyult a legkomolyabbnak, ebben Dagger, Skyhawk A4Q és Skyhawk gépek vettek részt. Elsőként 17.30-kor 4 Dagger támadt. A *Brilliant*, mint a CAP irányítója, Harrier gépeket vezetett rá az argentinokra, akik nem tudtak a brit gépek jelenlétéről, az egyik argentin támadó gépet Sidewinderrel le is lőttek. Mivel a CAP ezekkel a gépekkel volt elfoglalva, Skyhawk A4B repülőket zavarás nélkül juthattak be az öbölbe. 17.32-kor az *Argonuatot* érte támadás és 2 darab 1000 fontos bomba csapódott be a fregatt fedélzetére.

¹⁵⁷ HAMPSHIRE 2021: 96

¹⁵⁸ WOODWARD-ROBINSON 1992: 268-269

¹⁵⁹ WOODWARD-ROBINSON 1992: 270

¹⁶⁰ HAMPSHIRE 2021: 97

¹⁶¹ HAMPSHIRE 2021: 97

¹⁶² ROBERTS 2009: 154

Nem robbantak fel, de komoly sérüléseket okoztak (tűz és víz befolyás), az egyik a gépházat, a másik a lőszerraktárat találta el. A sérülések hatására az *Argonaut* mozgásképtelenné vált, de az öbölben maradt.¹⁶³

Az *Ardent* ellen a következő támadást három Skyhawk A4Q vezette, 500 fontos bombákat dobtak a már égő fregatra, ebből három talált is (kettő a hangárt találta el, egy pedig a gépházat, így a hajó fő lövege is működésképtelenné vált), kettő pedig biztosan fel is robbant. A 800. Repülőszázad járőröző Harrierjei mindhárom támadó gépet lelőtték, kettőt gépágyúval, egyet pedig Sidewinderrel.¹⁶⁴

Húsz perccel az első bombák becsapódása után három újabb Skyhawk A4B gép érkezett, a fregatt pedig csak kis kaliberű fegyverekkel tudott védekezni. Újabb három bomba találta el a tatját, ami további lékeket, vízbeömlést és tüzet okozott. A hajó ezért lehorgonyzott, majd kiadták a hajó elhagyására felszólító figyelmeztetést is, az *Ardent* pedig másnap reggelre elsüllyedt.¹⁶⁵

Percekkel az *Ardentet* ért támadás után a *Brilliant* észlelte a következő rajtaütést, a Pebble-sziget fölött köröző 2 Harriert riasztva. A két gép 3 fős Dagger formációt pillantott meg északi irányból közeledni a brit hajók felé. A Port Howard-i argentin helyőrség kézi gépfegyverekből leadott légvédelmi tüze háromszor eltalálta a 801. Repülőszázad egyik Sea Harrierjét, de az sikeresen kilőtte mind a 3 Daggert rakétákkal.¹⁶⁶ Az akciót követően mindkét brit Harrier sikeresen visszatért az *Invincible*-re.

Az első napon az argentin légierő sok eszközt vesztett: biztosan elveszett 1 Pucara, 2 Skyhawk A4C, 5 Dagger és 3 Skyhawk A4Q gépet.¹⁶⁷ Britek 15 lelőtt repülőgépet emlegettek, Argentína pedig 7 gép elvesztését ismerte el¹⁶⁸

A támadásban részt vevő erők körülbelül 20%-a megsemmisült vagy olyan mértékben megrongálódott, hogy a háború későbbi folyamán nem voltak bevethetők. A veszteségek miatt az argentinoknak továbbiakban óvatosan kellett bánnia a megmaradt gépeikkel.

Az angolok is érzékeny veszteségeket szenvedtek, a nap végére kevesebb, mint 20 Sea Harrierjük maradt.¹⁶⁹ A csata anyagháborúvá alakult át, és egyik fél sem tarthatta fenn ezt a veszteségi arányt.

¹⁶³ HAMPSHIRE 2021: 101

¹⁶⁴ HAMPSHIRE 2021: 102-103

¹⁶⁵ HAMPSHIRE 2021: 104

¹⁶⁶ ROBERTS 2009: 157

¹⁶⁷ HAMPSHIRE 2021: 104

¹⁶⁸ MAÑANA 1985: 88

¹⁶⁹ WOODWARD-ROBINSON 1992: 283

A légtér biztosítása volt a partraszállás kritikus része egészen addig, amíg a Rapier légvédelmi rendszert nem tudták telepíteni a hídfőállás védelmére. Május 21-én a Sea Harrierek végezték el ezt a feladatot, ennek során 54 bevetést teljesítettek és 9 találatot értek el légvédelmi őrjáratok során.¹⁷⁰ A Harrier GR3 gépek közvetlen légi támogató szerepkörben tevékenykedtek.

A nap során a brit hajókat több argentin találat érte, de szerencsájukra ezek többsége nem robbant fel. Az *HMS Argonaut* súlyos sérüléseket szenvedett, az *Antrim*, *Brilliant* és *Broadsword* kisebb sérülésekkel megúsza a napot. A légvédelmi hajók közül a *Plymouth* és a *Yarmouth* nem sérült meg, az eltalált hajók között pedig nem volt partraszállító hajó vagy dokkhajó. Woodward biztos volt benne, hogy az argentinok támadni fogják majd a hordozókat. Számított arra is, hogy kísérővadászokat is küldenek a bombázók mellé, akikkel a Harriereknek kell majd felvennie a harcot. Clapp javasolta, hogy a hordozókat a következő napon hozzák közelebb a partraszállási övezethez, Woodward azonban ellenezte ezt, kompromisszumként viszont elengedte a *Coventry*-t, ami egy 42/22 Csoportot alakított ki a *Broadsword*-dal északon, mivel az első napon a legtöbb támadás onnan érkezett.¹⁷¹

3.4. Május 22.

Május 22-én reggel 6.45-kor az *Invincible* hordozó észlelt egy argentin Hercules gépet 320 mérföldre, a Sea Harrierek hatótávolságán kívül. Később egy Harrier géppár támadást intézett egy kisebb járőrhajó ellen a Choiseul-tengerszorosban, és 11.20-kor el is süllyesztette a *Rio Igazut*, a fedélzetén szállított két 105 mm-es tarackkal együtt.

A nap további részében kedvezőtlen időjárás uralkodott a térségben, az alacsony hőmérséklet, a rendkívül erős szél és a rossz látási viszonyok miatt jelentősebb harci tevékenységre nem került sor.¹⁷² A britek folytatták az utánpótlás kirakodását, megerősítették állásaikat.

17.30-kor 4 Harrier GR3 bombázót vetettek be Goose Green ellen. Céljuk Pucara gépek megsemmisítése lett volna, azokat azonban még a támadás előtt védekező állásba helyezték.¹⁷³ 20.00-kor egy Dagger géppár és 3 Skyhawk A4 tűzharcba keveredett a San Carlos-öbölben álló

¹⁷⁰Sir FREEDMAN, Lawrence (2005): *The Official History of the Falklands, Vol II: War and Diplomacy*. London: Routledge. 404

¹⁷¹FREEDMAN 2005: 405

¹⁷²MAÑANA 1985: 88

¹⁷³CLAPP 2007: 211

brit hajókkal, de találat egyik oldalon sem volt.¹⁷⁴ Amint a Harrierek észrevették a támadókat, az argentin gépek vissza is fordultak.

20.30-kor egy Harrier GR3 egy sikertelen, fényképezéses felderítés után megpillantotta a *MV Monsunent* utánpótlást szállító hajót. A hajót hasznosítani akarta Clapp commodore, de amikor lefoglalta volna az *HMS Brilliant* és *Yarmouth*, az nem követte az utasításokat, ezért a *Yarmouth* rálőtt egy sorozatot, mire a hajó zátonyra futott.

Clapp kérte Woodward ellentengernagyot, hogy a GR3 bombázók folytassák továbbra is a bombázásokat. A Sea Harrierek aznap 59-60 bevetést teljesítettek, ezen a napon repültek a legtöbb bevetést a britek az egész Corporate hadművelet alatt.¹⁷⁵

3.5. Május 23.

Május 23-án hajnalban 4 darab Harrier GR3 indítottak a *Hermesről* azzal a feladattal, hogy a Nyugat-Falklandon lévő Pucara gépeket bombázzák,¹⁷⁶ de a támadás sikertelen volt. Később egy másik őrző, a 800. Repülőszázad két Sea Harrierje meglátott és megtámadott 2 Puma helikoptert és aknavetőket szállító Augusta 109 helikoptert, akik Port Howard-ba tartottak. Az első Puma belecsapódott a domboldalba, a másik 2 repülőt pedig leszállásra készítettek, és még aznap egy másik őrző megsemmisített.¹⁷⁷ A veszteségek következtében az argentinok Falklandon bevethető helikopter eszközparkja megfeleződött.¹⁷⁸

Délután 16.35-kor 4 Skyhawk A4B vadászbombázó rátámadt az *Antelopera* és a *Brilliant*ra, ezeket a 2. ejtőernyős-zászlóalj legénysége észlelte. A négy gép két géppára oszlott, hogy különböző irányokból támadhassák a hajókat. A Fanning-szigetektől délre a *Broadswordot*, *Yarmouthot* és az *Antelope*-ot találták és támadták különböző irányokból. Két gép az erős légvédelmi tűz miatt kénytelen volt visszafordulni, a másik két gép szétvált. Az egyik a *Broadswordot*, míg a másik az *Antelope*-ot célozta. Az utóbbi gép olyan alacsonyan repült, hogy beleütközött a főárbocba, szinte ebben a pillanatban robbant fel a *Broadsword*ról kilőtt Sea Wolf rakéta miatt. Azonban előtte sikeresen dobott 2 darab 1000 fontos bombát az *Antelope*-ra, de a bombák nem robbantak fel.

¹⁷⁴ CLAPP 2007: 210

¹⁷⁵ BROWN 1987: 202

¹⁷⁶ BROWN 1987: 205

¹⁷⁷ FREEDMAN 2005: 407

¹⁷⁸ HAMPSHIRE 2021: 106

Másodpercekkel később a két visszafordult Skyhawk gép egyike azonban visszatért és újabb támadás indított, bombát dobott az *Antelope* fregatt bal oldalára.¹⁷⁹Ez a bomba sem robbant fel.

Őket fél óra múlva három a haditengerészeti légierő 4 Skyhawk A4Q-ja követte, melyek ugyanezt a három hajót támadták. Ezek a pilóták tisztában voltak az alacsonyan kioldott bombák hatástalanságával, ezért 300 láb magasról oldották ki bombáikat, azonban ilyen magasról nem találtak célt (Jóllehet az egyik gép a bázison való landoláskor műszaki hiba miatt nem tudott katapultálni, a pilóta meghalt és a gép elveszett.).

Az *Antelope*-ot két darab 1000 fontos bomba találta el, de egyik sem robbant be. Tűz keletkezett, ami gyorsan terjedt, és megszűnt a világítás, de a hajó ekkor még tüzelésre és mozgásra alkalmas volt. A következő kilencven percben 8 támadó Skyhawk érkezett, az összes ledobott bombájuk célt tévesztett. A légvédelem és a Rapierek tüzet nyitottak, de egy gépet sem sikerült lelőni.¹⁸⁰

18.05-kor újabb 4 Dagger intézett támadást a kísérőhajók ellen két hullámban. A Daggerök sikeresen kioldották a bombákat és kettő közülük el tudott menekülni, de egyet a 800. Repülőszázad CAP-on lévő Harrierjei Sidewinder rakéta segítségével a Pebble-sziget fölött lelőttek. A nap folyamán Super Étendard vadászbombázókat is bevetettek a hordozók megsemmisítésére, de nem találták meg azokat és visszatértek a Río Grande-i légibázisra.¹⁸¹

A támadások után az éj leszálltával adódott lehetőség az *Antelope*-on lévő két fel nem robbant bomba hatástalanítására, melynek során 20.15-kor az egyik bomba berobbant.¹⁸² A tűz gyorsan terjedt és a legénység 30 perccel a tűz keletkezése után a hajó elhagyására kapott parancsot. Alighogy az utolsó ember is elhagyta a hajót, a torpedó és a Sea Cat lőszerraktár is felrobbant.¹⁸³ A hajó másnapra elsüllyedt.

A *Hermesről* 22.00-kor 4 darab Sea Harriert indítottak Port Stanley bombázására.¹⁸⁴ Az egyik gép felszállás után felrobbant, egy másik gépnek a bombák kioldásával akadt problémája. A Sea Harrierek aznap 50 bevetést teljesítettek, illetve felderítést végeztek Nyugat-Falklandon. Ezek a bevetések mindig rövidek voltak, és akkor működtek hatékonyan, ha egy közelben lévő hadihajó irányítani tudta őket. Ha a Sea Harrierek harcérintkezésbe kerültek argentin gépekkel,

¹⁷⁹ ROBERTS 2009: 158

¹⁸⁰ WOODWARD-ROBINSON 1992: 283

¹⁸¹ HAMPSHIRE 2021: 109

¹⁸² ROBERTS 2009: 158

¹⁸³ WOODWARD-ROBINSON 1992: 286

¹⁸⁴ WOODWARD-ROBINSON 1992: 287

szinte biztosan megsemmisítették azokat. Az argentinok május 23-án 5 Dagger és 1 Skyhawk gépet vesztek.

Woodward ellentengernagy stratégiája továbbra is a partszakaszra való kirakodáson, a légvédelem kiépítésén, az argentin légierőnél történt károkozáson és az ellenség kommunikációjának és utánpótlásának teljes elszigetelésén alapult.

3.6. Május 24.

Május 24-én az első támadások 12.45-kor kezdődtek. A 2. ejtőernyős-zászlóalj katonái 5 darab gyorsan haladó Skyhawk A4B-t észleltek. Északon a 800. Repülőszázad Harrierejei 4 db Mirageba futottak bele, közülük hármat sikeresen lelőttek. Ezalatt egy csapat Mirage elterelésképpen lekötötte az északi 42/22 Csoportot.

Ugyanebben az időben délről is támadás érkezett, a *Fearlesst* és más deszanthajókat támadva. Öt alacsonyan repülő Skyhawk bejutott az öbölbe, és megcélozta a *Sir Galahadet*, a *Sir Lancelotot* és a *Sir Bediveret*. Az első kettőt egy-egy 1000 fontos bomba találta el. A hajók kigyulladtak, de mivel a bombák nem robbantak fel, csak kisebb károk keletkeztek a fedélzeten (a gépek nem voltak ideális magasságban a bombák kioldásához).¹⁸⁵ A *Sir Bediveret* súrolta egy bomba, egyik daruját megsemmisítette.¹⁸⁶ Erős légvédelmi tűz miatt minden argentin gép megsérült, végül csak egy jut vissza a bázisra.¹⁸⁷

A második hullámban érkező 4 Dagger ugyanabból az irányból csapott le 13.05-kor részvételével. A *Fearlesst* és *Sir Galahadot* lőtték géppuskatűzzel. A *Sir Galahad* oldalát egy bomba eltalálta, kisebb belső sérüléseket okozott neki, majd robbanás nélkül lepattant a fedélzetről. A *Sir Lancelotot* egy második bomba találta el, de ez sem robbant fel. A kirakodás a légitámadások alatt is folytatódott, olyannyira hatékonyan, hogy a *Stormness*, a *Norland* és a *Sir Percival* mindent kirakodott és el is hagyhatta a műveleti területet. A *Sir Galahad* is már majdnem mindent kirakodott, majd a fel nem robbant bomba találata után a legénységet evakuálták (a hajót május 28-ra rendbe hozták). A *Sir Lancelot* tele volt lőszerrel, így itt még sürgősebb volt a kiürítés, a hajó pedig csak június 7-re vált újra szolgálatra alkalmassá. A második hullámban támadó gépekből az erős brit ösztűz ellenére egyet sem sikerült lelőni.

A harmadik hullám 13.05-kor Pebble-szigeténél észak felől érkezett 3 Dagger részvételével. A *Coventry* repülés-irányítói észleltek a közeledő gépeket, irányításukkal a

¹⁸⁵ MAÑANA 1985: 89

¹⁸⁶ HAMPSHIRE 2021: 111

¹⁸⁷ ROBERTS 2009: 158

járőröző Sea Harrierek támadást intéztek az argentinok ellen. A Daggerök vízbe dobták a bombáikat, hogy menekülhessenek, a Harrierek azonban Sidewinder rakétákkal mindhárom gépet lelőtték.¹⁸⁸

Aznap még további három Skyhawk A4C gép hajtott végre 13.15-kor a kötelék ellen rajtaütést. A gépek erős légvédelmi tűz ellenére is ledobták a bombáikat, majd amint észrevettek egy járőröző Sea Harriert, azonnal félbeszakították a küldetést. Találatot nem értek el, komoly sérülésekkel jutott haza a háromból két gép.

Május 24-re úgy tűnt, hogy a britek sikeresen megnyerték a légi csatát és megszerezték a légi fölényt a szigetek felett, de a következő napokban még számítottak kisebb támadásokra. A május 24-i argentin veszteség 8 gép volt.¹⁸⁹ A Rapier rendszer kezdett egyre jobban működni, a nap folyamán 3 találatot is elért. Sikeres volt a 42/22 Csoport is a Harrierek támogatásával. Woodward hadihajó csoportosítása (**CTG 317.8**) a hordozók mellett ekkorra már csak *Glamorganból*, a *Brilliantból*, az *Exeterből*, az *Alacrityből* és az *Ambuscadeból* állt.

3.7. Május 25.

Május 25. Argentína nemzeti ünnepe, szimbolikus jelentőségű, hogy repülőgéphordozójuk, a *25 de Mayo* is erről kapta a nevét. Várható volt, hogy Argentína a nemzeti ünnepén látványos eredményt szeretne felmutatni, ezért a britek számítottak támadásokra.

A hordozó csoportosítás (**CTG 317.8**) közelebb merészkedett a Falkland-szigetekhez, május 4-e óta nem került ilyen közel. A *Hermes* csak 150 km-re volt keletre Port Stanleytól,¹⁹⁰ a Harriereknek így csak 20 perc kellett, hogy a deszantterület fölé érjenek és több időt tölthettek járőrözéssel. Ezzel több gépet tudtak a fedélzeten tartani a kötelék biztosítására, a megspórolt gépeket pedig más feladatok teljesítésére használhatták. Az egyik ilyen feladat a *25 de Mayo* felkutatása volt, biztosítani kellett, hogy a hordozó nem csúszik át a brit atom-tengeralattjárók zárja között. Harrierek kapták a feladatot, hogy keressék meg az argentin hordozó csoportosítást.

Az előző napi tanulságokat levonva az *HMS Coventry*ből és *Broadsword*ből álló 42/22 Csoport a Falkland-tengerszoros bejáratánál teljesített szolgálatot, a Pebble-szigettől 20 km-re északra. Ebben a pozícióban jobb kilátásuk volt és a Sea Dart rakéták működésére is nagyobb lehetőség kínálkozott. 12.30-kor 4 Skyhawk A4B érkezett a szoros fölé, de nem tudtak támadást

¹⁸⁸ FREEDMAN 2005: 410

¹⁸⁹ DEPARTMENT OF THE NAVY 1983: 19

¹⁹⁰ BROWN 1987: 217

indítani. Az egyik géppár visszafordult, ezzel viszont a *Coventry* Sea Dart rendszerének lőtávjába ért és az egyiküket le is lőtte.¹⁹¹ 14.50-kor Daggerek érkeztek támadásra, de az érkező Harrierek miatt a feladatot félbeszakították és visszatértek bázisukra.¹⁹² Az egyik Harrier őrzőjárat elfogásukra indult, de hamarosan a *Coventry* saját légvédelmi rakétájának érintkezési zónájába ért és parancsot kapott, hogy maradjon távol az eseményektől.¹⁹³

A következő rajtaütés 15.30-kor történt. A 4 támadó Skyhawk A4C közül egyet a *Yarmouth* és a Rapier kombinációja lelőtte, mire a többi gép megindult hazafelé. Ekkor azonban belefutottak a *Coventry* Sea Dartjába, ami egyiküket lelőtte.

18.00-kor a *Coventry* három Skyhawk A4B-t észlelt nyugat felől, egyértelműen a *Coventry* és a *Broadsword* felé közeledve. Az egyik Harrier őrzőjárat elfogásra indult, azonban a saját légvédelmi rakétájánál érintkezési zónájába ért és parancsot kapott, hogy maradjon távol az eseményektől.¹⁹⁴ A *Coventry* az alacsony magasságban jövő ellenfelek ellen nem tudta Sea Dart rendszerét használni, ezért inkább a fő lövegére próbált támaszkodni, sikertelenül, mivel ezt nem gyorsan mozgó objektumok ellen tervezték. A Skyhawkok először a *Broadswordot* támadták, akinek a Sea Wolf rendszere szintén nem tudta befogni a támadókat. Egy bomba a vízről visszapatpanva eltalálta a fregatt oldalát és a fedélzetet.

A következő rajtaütés 18.19-kor érkezett. A *Broadsword* sikeresen befogta Sea Wolf rakétával a támadókat, a *Coventry* viszont eközben többször irányt váltott, hogy kitérjen a gépek elől, keresztezve a *Broadsword* látómezejét, ezért az rakétákat nem tudott indítani. A *Coventryt* három 1000 fontos bomba és gépágyúk tüze találta el, tűz ütött ki és ömlött be a víz, majd 20 perc múlva,¹⁹⁵ 19.24-kor elsüllyedt. Az evakuáció rendkívül gyors volt, de a támadásának így is 19 halottja és 20 sebesültje volt. Az akció során a britek 4 Skyhawkot lőttek le, közülük kettőt Sea Dart légvédelmi rakétákkal.¹⁹⁶ Aznap az argentinok összesen 7db Skyhawk A4 repülőgépet veszítettek el.¹⁹⁷

Május 25-én egy Port Stanley-be telepített lokátornak köszönhetően az argentinok sikeresen felderítették az angol hajók helyzetét. Az argentin haditengerészeti légierő Super Étendard repülőszázada (5 gép) indult támadásra, melyet a *Sheffield* elsüllyesztése óta nem vettettek be. A gépek 500 km megtétele után végrehajtották a légi utántöltést, majd 19.32-kor két gép 15 méteres magasságból kioldotta az Exocet AM39 típusú rakétákat az első hajóra, amit

¹⁹¹ FREEDMAN 2005: 411

¹⁹² BROWN 1987: 218-219

¹⁹³ FREEDMAN 2005: 412

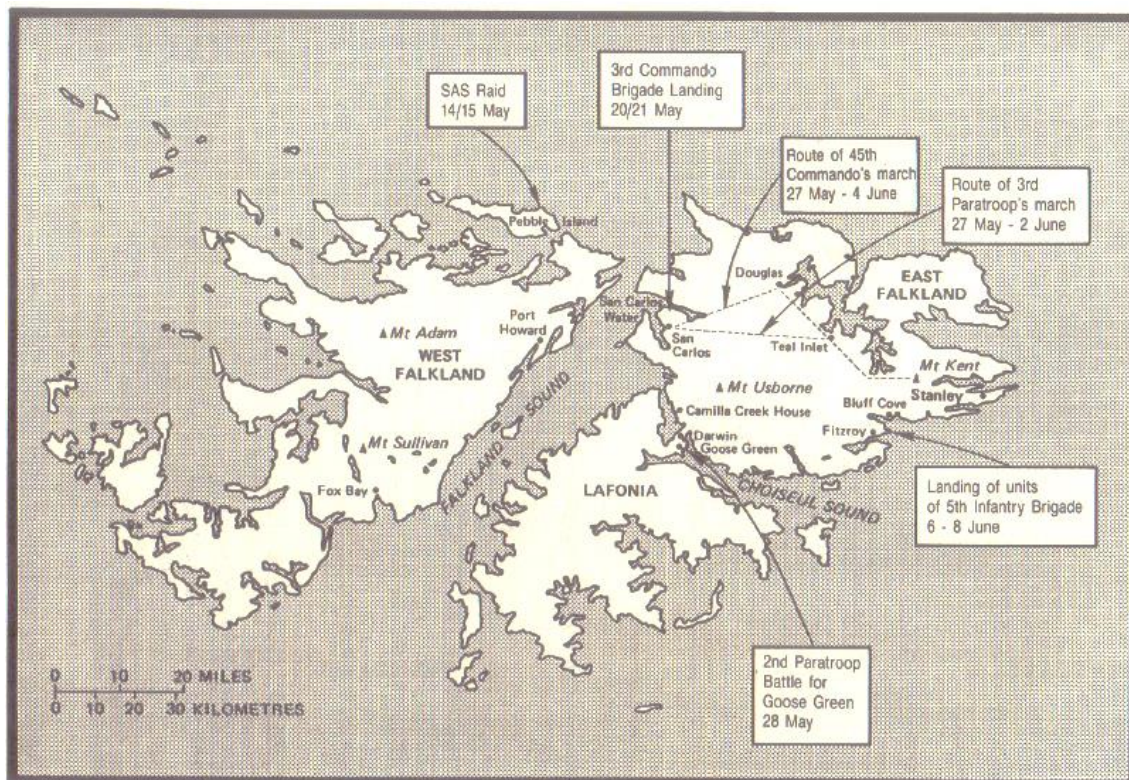
¹⁹⁴ FREEDMAN 2005: 412

¹⁹⁵ CORDESMAN-WAGNER 1990: 254

¹⁹⁶ MAÑANA 1985: 91

¹⁹⁷ MAÑANA 1985: 91

a radarjukon megpillantottak. Ez az *SS Atlantic Conveyor* volt, mely a rakéták becsapódás után kigyulladt és mozgásképtelenné vált,¹⁹⁸ egyúttal kritikus rakománya is megsemmisült: 3 Chinook szállító helikopter, 6 Wessex helikopter, 2 Lynx helikopter, 4000 fő számára sátrak, tengervíz-sótalanító berendezés és alkalmi repülőgép-leszállóhelyek berendezésére szolgáló anyag a Harrierek számára.¹⁹⁹ A Chinook helikopterek a szárazföldi művelet alatt szállították volna a csapatokat és felszerelésüket, ez érzékeny veszteséget jelentett. A hajó végül május 28-án süllyedt el.

6. Kép: A főbb szárazföldi műveletek és irányuk a Falkland-szigeteken

FORRÁS: CORDESMAN-WAGNER 1990: 268

3.8. A szárazföldi műveletek támogatása

Május 27-én a 2. ejtőernyős-zászlóalj indított támadást Goose Green irányába a Kék Partról kiindulva, és 12 órás kemény harc árán május 28-án sikeresen elfoglalta Darwint és Goose Greent. A Zöld Partról a 45. Commando tengerészgyalogos zászlóalj Douglas érintésével Port Stanley irányába, a 3. ejtőernyős-zászlóalj pedig Teal Inlet irányába támadott

¹⁹⁸ MAÑANA 1985: 90

¹⁹⁹ CORDESMAN-WAGNER 1990: 254

könnyű páncélozott járművekkel, 15-20 km-re hatoltak előre ellenállás nélkül.²⁰⁰ A fő támadás iránya Port Stanley volt, míg a Goose Green elleni támadást a főerők biztosítása érdekében kellett megindítani.²⁰¹

A kitöréssel egyidőben a *Hermes* GR3 bombázóinak szerepe felértékelődött. Május 27-én közvetlen légítámogatásként (Close Air Support, CAS) két GR3 bombázta az argentin helyőrséget Goose Green-nél. Az egyik Harrier GR3 akció közben légvédelmi találat következtében elveszett, pilótája megmenekült. Ugyanazon a napon Harrier GR3 vadászbombázók bombákat dobtak Stanley repterére. Május 28-án az időjárás javulása segítette, hogy három Harrier kazettás bombákat dobjon le Goose Green-nél, mely nagyban hozzájárult ahhoz, hogy az áttörő csapatok megadásra készítették az argentin csapatokat. A támadás további eredménye egy 20 mm-es és egy 35 mm-es fegyver elnémítása volt.²⁰² Május 29-én SAS számára nyújtottak közvetlen légítámogatást. Május 30-án újra Stanley repterét és Mount Kent-et bombázták, ahol egy brit gép megsemmisült (pilótája katapultált).

A Sea Harrierek továbbra is elsősorban CAP szerepkörben tevékenykedtek, de bevetették őket bombázó feladatokra is.²⁰³ Május 29-én és 30-án bombázták Stanley repterét és a Pebble-szigetet, ez utóbbi kifutópályát a háború további részére használhatatlanná is tették.

3.9. Az argentin légierő utolsó esélye

Az argentin haditengerészetnek összesen egy darab Exocet rakétája maradt, amivel a két hordozó kiiktatása lett volna továbbra is a céljuk. Május 28-án a **CTG 317.8** csoportosítást 180 km-re a Falkland-szigetektől keletre lokalizálták. Május 30-án a támadó 2 Super Étendard és 4 Skyhawk A4C argentin gép alacsonyan repült, a két Super Étendard kilőtte 40 km-ről az utolsó AM39 Exocet rakétát az *Avenger* és az *Exeter* közé.²⁰⁴ A brit kötelék radaron észlelte a támadó gépeket, felkészültek és infracsapdákat lőttek ki. Az argentinok azt hitték, hogy az *Invincible* ott található. A valóságban az *Invincible* sok mérfölddel északkeletre volt megtalálható. A két Super Étendard visszafordult, 4 Skyhawk folytatta a támadást a kilőtt rakéta útvonalán (szerintük az *Invincible*, valóságban azonban az *Avenger* felé). Egy Skyhawkot lelőtt az *Avenger* Sea Dart-tal, míg egy másikat kisebb kaliberű löfegyverekkel. A másik gép

²⁰⁰ DEPARTMENT OF THE NAVY (1983): *Lessons of the Falklands- Summary Reports*. Washinton D.C.: Defense Technical Information Center. Oldalszám: 19

²⁰¹ MAÑANA 1985: 92

²⁰² HAMPSHIRE 2021: 128

²⁰³ HAMPSHIRE 2021: 128

²⁰⁴ ROBERTS 2009: 161

sikertelenül dobta le az 500 fontos bombáit, bár azzal a tudattal tértek haza, hogy megsemmisítették az *Invincible* hordozót. A sértetlen *Invincible* május 5-én tért vissza a Task Force kötelékébe, a *Hermes* pedig június 7-én javításra és kisebb karbantartására ideiglenesen elhagyta a TEZ-t.²⁰⁵

3.10. A júniusi összecsapások

Június elsején az argentin légierő Canberra nehézbombázói bombákat dobtak San Carlosra, csekély károkat okozva. A bombázás sikertelenségének oka, hogy őrző Harrierket irányítottak rájuk. Argentín erők Hercules C130 gépekkel próbáltak utánpótlást eljuttatni Stanley-be, azonban egyiküket egy Sea Harrier lelőtte.²⁰⁶

Június 8-án a *Sir Tristram* és *Sir Galahad* partraszállító hajókat két Skyhawk és két Dagger támadta meg. A *Sir Galahad* San Carlosból tartott Fitzroyba az 1. Walesi Gárdagyalogászlóalját szállítva, itt csatlakozott a *Sir Tristam*hoz. Mivel a brit hadvezetés a kedvezőtlen időjárás miatt nem számított argentin támadásra, a hajót csak gyenge kíséret fedezte.²⁰⁷ A fedélzeten tartózkodó walesi gárdisták a magas dagályhullámok miatt 4 órán keresztül várakoztak, hogy partra tegyék őket.²⁰⁸ Ekkor történt az argentin támadás, aminek következtében 2-3 bomba találta el mindkét hajót. A bombák nem robbantak, de a két partraszállító hajó kigyulladt. *Sir Galahad*on tartózkodó katonák között nagy volt a veszteség. A brit repülők későn érkeztek, hogy a Dagereket és Skyhawkokat elkaphassák, mert túl nagy területet kellett lefedniük ellenőrzéssel, és ehhez nem állt megfelelő mennyiségű gép a rendelkezésükre.

A sérült hajók ellen az argentinok a délután folyamán további támadásokat rendeltek el. A parton lévő csapatokat Skyhawk A4C-k és A4B-k támadtak, sikertelenül. Az A4B-k elsüllyesztettek egy partraszállító csónakot 16 emberrel a fedélzetén. A CAP ekkor már fokozottan védte ezt a régiót, így ekkor már jelen volt egy Harrier géppár, és a 4 támadó gépből hármat Sidewinder rakétával ki is lőttek (a negyedik sérülten, de hazatért).²⁰⁹

²⁰⁵ HAMPSHIRE 2021: 138

²⁰⁶ HAMPSHIRE 2021: 125

²⁰⁷ HAMPSHIRE 2021: 143

²⁰⁸ MAÑANA 1985: 101

²⁰⁹ HAMPSHIRE 2021: 146

3.11. Május 21-június 14. közötti események összegzése

Április 2-án Argentína megtámadta és elfoglalta a Falkland-szigeteket. Margaret Thatcher kormánya azonnal válaszként április 5-én egy összhaderőnemi harccsoportot küldött a térségbe a terület visszafoglalására. A brit szárazföldi alakulatok május 21-én szálltak partra, megszilárdították hídfőiket, majd 27-én sikeresen ki is törtek. Május 28 és június 10. között felkészültek a végső összecsapásra és felvették a megfelelő harcrendet Port Stanley elfoglalására. Az argentin csapatok passzívan szemlélték a brit támadásokat, légierijük tevékenysége is csökkent, a brit hajóegységekre, és nem a szárazföldi művelet zavarására összpontosítva.²¹⁰ Június 11-ről 12-re virradó éjjel kezdődött a brit erők végső támadása. Június 12-én a támadó erőket tüzérségi csapásokkal támogató *Glamorgan* rakétás rombolót földi telepítésű MM-38 Exocet rakétával találták el, súlyos károkat okozva. Ez a lépés sem tudta azonban megváltoztatni az argentin erők helyzetét, a brit csapatok június 14-re elérték a fővárost. Látva a helyzet reménytelenségét, az argentin védekező csapatok főparancsnoka, Menendez dandártábornok elfogadta a tűzszüneti javaslatot, és Argentína még aznap, 1982. június 14-én végül feladta a bukásra ítélt küzdelmet és kapitulált.

A harcok 74 napon át tartottak, ezalatt argentin oldalon 690 (brit jelentések szerint 712) katona vesztette életét, körülbelül felük a haditengerészet állományából került ki. A sebesülteket a britek 1200 főre becsülték. Brit oldalon, saját jelentéseik szerint 255 katona esett el és 777 sebesült meg, a veszteségek fele itt is a haditengerészethez sorolható.²¹¹

A háború mindkét országban óriási hatást gyakorolt a közvéleményre. Argentínában a vereség a kormányzó junta bukását eredményezte, Nagy-Britanniában pedig a népszerűsége mélypontján lévő konzervatív párt és Thatcher megerősödéséhez vezetett, akik aztán könnyedén megnyerték a következő választást. A Falkland-szigetek státusza később sem rendeződött, Argentína a mai napig vitatja a terület hovatartozását.²¹²

²¹⁰ MAÑANA 1985: 102

²¹¹ MAÑANA 1985: 136

²¹² BUNYAN, Rachael (2023): Furious Argentina accuses Britain of ignoring international law as it RIPS UP Falklands pact with the UK and demands 'renegotiations on the islands' sovereignty' - but James Cleverly insists they 'are BRITISH'. *Daily Mail*. Online: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-11815889/Argentina-RIPS-Falklands-pact-UK-demands-renegotiations-islands-sovereignty.html> 2

4. Fejezet: Értékelés

A háborúban részt vevő repülőgép-hordozók szerepének vizsgálatához a hipotézisben említett két műveleti típust, a flotta-flotta és flotta-part műveletek elemzését használtam. A flotta-flotta műveletek célja az ellenséges tengeri erők kiiktatása és legyőzése, azok megsemmisülésével válik lehetővé a tengeri uralom kivívása. A falklandi háborúban e művelettípus nem volt jellemző, a tengeri uralomért zajló csata az *ARA General Belgrano* cirkáló elsüllyesztésével véget is ért, a továbbiakban a két brit hordozó nem vett részt ilyen akciókban. Az ezt követő eseményeket vizsgálva azonban megállapítható, hogy a *Hermes* és az *Invincible* hordozók kulcsszerepet tölthettek be, mindvégig e két hajó volt az argentin tengerészet és légierő elsődleges célpontja.

A brit vezetés a harci cselekménytől távol lévő két hordozó sebezhetőségére hivatkozva megváltoztatta a harcérintkezési szabályokat, jogalapot adva az *HMS Conqueror*nak az argentin cirkáló elsüllyesztésére. A *Belgrano* elvesztésével az argentin haditengerészet visszavonult a honi kikötőkbe és a továbbiakban nagyobb műveletben már nem vett részt. A két repülőgép-hordozóról felszálló repülőgépek több alkalommal is semmisítettek meg kisebb járőr- és kereskedelmi hajókat a Falkland-szigetek körül, ezekről a hajókról több esetben kiderült, hogy hadianyagot, utánpótlást szállítottak vagy hírszerzési információkkal segítettek a védekező argentinokat.

A flotta-part, illetve a támadó argentin légierővel szembeni műveletek vizsgálata során megállapítható, hogy földi bázisok hiányában a repülőgép-hordozók szállították a háborúban bevetendő légierő döntő részét. Ezeknek a Sea Harrier és Harrier GR3 vadászbombázóknak alapvető feladata volt a Task Force és a deszantműveletek légvédelmi biztosítása, a légi fölény kivívása és az ellenséges gépek kiiktatása. A brit fél két tengeralattjáró-ellenes céllal épített repülőgép-hordozója csak kevés repülőgépet tudott magával vinni, ebből adódóan csak helyi légi fölény kivívására volt képes, teljes légi uralmat nem tudott biztosítani. Ezért alkalmazták a britek a mélységi védelem taktikáját, melyben a hordozók mindig csak az első vonalban lévő hadihajók számára biztosították a légvédelmet.

A brit Sea Harrier és Harrier GR3 gépek korlátozott számban voltak jelen, de jelentős eredményeket értek el. A *Hermes* és az *Invincible* fedélzetéről felszálló gépek a háború alatt összesen körülbelül 1500 (más források szerint 1500-2000) bevetést teljesítettek, ebből 1100 járőrözés és biztosító jellegű volt, de 200-nál is több offenzív jellegű csapást mértek a

szigetekre.²¹³ Bevetéseik többségében CAP szolgálatot teljesítettek, de a Harrierek így is bizonyítottan 23 argentin gép kilövését érték el (a valós érték ennél valószínűleg magasabb, 5. sz. melléklet).²¹⁴ Brit jelentések szerint több, mint 100 argentin gép veszett oda a háború folyamán, vagyis minden negyedik támadó argentin géppel Harrierek végeztek, miközben az argentinok egyetlen Sea Harriert sem voltak képesek megsemmisíteni légi harc során. A brit gépek találataik többségét (18) Sidewinder AIM-9L rakétájuknak köszönhették.

A „legyőzhetetlen” Harriereknek a lélektani hatása is meghatározó volt, sok esetben a brit hordozók légierije pusztá jelenlétével képes volt megfutamítani az argentin támadókat. Számos esetet ismerünk, amikor az argentinok megszakították a támadó műveleteiket, azonnal vízbe dobták bombáikat, hogy menekülhessenek, vagy rögtön visszafordultak, ha információt szereztek az érkező Sea Harrierekéről. Okkal feltételezhetjük, hogy ha ezek az összecsapások megtörténtek volna, akkor a brit veszteségek is jelentősebbek lettek volna. A június 9-e események tökéletesen mutatják a légifedezet jelenléte okozta különbséget: a nap első felében a hordozók nem tudták a szükséges légvédelmet nyújtani, míg a nap második felében a CAP biztosította a védelmet.

A britek a szárazföldi hadjárat során több helikopter lebombázásával sikeresen gyengítették az argentin erők reagálóképességét. Ugyancsak jelentős mértékben akadályozták a szigetre érkező utánpótlást azok a bombázások, amik a reptereket használhatatlanná tették. Kifejezetten hatásosan tudtak Harrier GR3 bombázók közeli harctámogatást biztosítani Goose Green-nél. Az argentin légierő a május 25-ét követő időszakban is tengeri célpontok ellen intézett támadásokat, és a szárazföldi csapatokkal szemben csak korlátozottan bocsátkozott összecsapásokba, így a hordozók továbbra is légi biztosítást nyújtottak, és nem közeli harctámogatást.

Összegezve megállapítható, hogy a britek a falklandi háborút nem tudták volna sikeresen megvívni a két repülőgép-hordozó nélkül. A hordozók elsődleges szerepe a Task Force légvédelmi biztosításában a légierő üzemeltetése volt, ez volt az az erő, ami majdnem minden negyedik támadógépet megsemmisített, ezáltal az argentin támadások nem sebeztek meg partraszállás szempontjából kritikus brit hajókat. A repülőgép-hordozókról induló bombázó műveletek csökkentették az argentin erők reagáló képességét és kritikusan érintette a logisztikai láncot is. Ezeken túl nem szabad elfelejtkezni a lélektani hadviselésben játszott jelentős szerepükről sem.

²¹³ CORDESMAN-WAGNER 1990: 300

²¹⁴ DEPARTMENT OF THE NAVY 1983: C-2

A Falkland-szigeteki háború több szempontból is komoly újításokat hozott a hadtörténelembe. Ez volt az első háború, melyben STOVL technológiával felszerelt repülőgépek vettek részt, és látható, hogy a brit fél milyen sikeresen alkalmazta Harrier gépeit. Ez volt az első és máig utolsó háború, melyben atom-tengeralattjáró süllyesztett el ellenséges hadihajót. A *General Belgrano* volt a második világháború óta elsüllyesztett legnagyobb hadihajó, egészen a napjainkig, amikor a Moszkva cirkáló érdekelte ki ezt a nem túl pozitív jelzöt.²¹⁵

A konfliktus megmutatta, hogy egy nagyhatalomnak a számára nem várt eseményre is képesnek kell lennie globálisan reagálni, és a globális térben való mozgáshoz haditengerészetre van szükség. Egy, a világtengereken áthaladó mozgó flottának pedig repülőgép-hordozóra van szüksége, ha komolyabb műveletet szeretne folytatni légibázis nélküli térségben. Ezek a kérdések napjainkban a Tajvan-szorosban esetlegesen megvívandó háború esetén is felmerülnek, mivel ott az Egyesült Államok, amennyiben szükséges, igénybe vehet szövetséges légibázisokat.

A haditechnika szerepére is remekül mutatott rá a falklandi konfliktus, hiszen a brit fél számbelileg hátrányban volt, mégis képes volt technikai korszerűségét kiaknázni és azt a maga javára fordítani. Ugyanakkor a haditechnika determinizmusát illetően a falklandi háború megannyi sajátossággal és egyedi vonással rendelkezik ahhoz, hogy az állítást a világ bármely pontján megálló kijelentésnek tartsuk.

A dél-atlanti kis szigetcsoporthoz kirobbanó konfliktus legfőbb tanulsága az, hogy fenyegetés bármikor és bárhonnan érkezik, egy államnak pedig mindenre fel kell készülnie és képesnek kell lennie megvédeni az érdekeit, akár katonai eszközökkel is.

²¹⁵ HARDING et al. (2022): Russia's Moskva cruiser sinks following Ukrainian claim of missile strike. *The Guardian*. Online: https://www.theguardian.com/world/2022/apr/14/russia-moskva-cruiser-sunk-stormy-seas-defense-ministry?fbclid=IwAR2H2JFwbNiFujg6D5HM0dSkDdrbJIN69TK56LO20RKQDjkgszZnYN0T0G4_aem_AVXo3pPAKsYrRP9rmTs0gqeNcuMpQ5LYFpLUw7BzP-T6pRnK0vxlTw8qCjVbK88CKUBSGFu9FEBPwt6zWCEirFpK

Összegzés

Az 1982-ben a Falkland-szigeteknél lezajlott háború a modern konvencionális tengeri hadviselés sarokkövévé vált. Számos újítást hozott a hadtörténelembe, és megerősítette a második világháború végére kialakult rendszert, melyben a repülőgép-hordozók váltak a legfontosabb szereplőkké a tengereken.

Dolgozatom megírásával célom volt az eseményeken keresztül bebizonyítani, hogy bár a falklandi háború brit részről egy jól összehangolt összhaderőnemi művelet volt, sikeres megvívását a két repülőgép-hordozó szerepvállalása tette lehetővé azáltal, hogy az argentin flotta számára elrettentést mutatott, oltalmazta a szárazföldi műveleteket, támadta az ellenséges csapatok logisztikai láncát és bombázta annak légierjét és leszállópályáit. Sikeresen biztosította a kellő légifölényt a partraszállás ideje alatt, a kötelék hajóit pedig óvta az ellenséges légicsapásoktól. Az 1982-es konfliktus tapasztalatai alapján bebizonyítottam látom a tételt, miszerint a rakétakorszakban megvívott háborúkban is szükségesek a repülőgép-hordozók az erőketítés politikájának alkalmazásához.

A brit haditengerészetnél 2024-ben történő költségcsökkentések és hadihajó kivonások sok hasonlóságot mutatnak az 1980-as évek átalakításaival.²¹⁶ Úgy gondolom, a jövőre nézve mindenképpen hasznos kutatás lenne megvizsgálni a jelenlegi Királyi Haditengerészet képességeit, illetve azt, hogy ezek a képességek jelen pillanatban alkalmasak lennének-e az 1982-es falklandi művelethez hasonló eredményt felmutatni. A Királyi Haditengerészet jelenleg két hagyományos meghajtású, közel 65 000 tonna vízkiszorítású repülőgép-hordozóval rendelkezik,²¹⁷ ezek kis számú ötödik generációs amerikai F35-B Lightning II vadászrepülőket üzemeltetnek, melyekre többek között STOVL képességük miatt esett a választás. A britek ezt a géptípust találták hasonlóság és alkalmasság alapján megfelelőnek a régi gyártmányú Harrierek kiváltására.²¹⁸ Rendelkeznek ugyan a nukleáris meghajtáshoz szükséges ismeretekkel, képességekkel és adottságokkal (több atom-meghajtású tengeralattjárót tart rendszerben és képes is saját maga megépíteni), mégsem rendelkeznek atommeghajtású

²¹⁶ ALLISON, George (2024): Britain appears to cut defence budget during war in Europe. *UK Defence. Journal*. Online: <https://ukdefencejournal.org.uk/britain-appears-to-cut-defence-budget-during-war-in-europe/>

²¹⁷ THE INTERNATIONAL INSTITUTE FOR STRATEGIC STUDIES (2024): 153

²¹⁸ NAVY LOOKOUT (2017): F-35B the right choice and the only choice for the Royal Navy *Navy Lookout*. Online: <https://www.navylookout.com/f-35b-the-right-choice-and-the-only-choice-for-the-royal-navy/>

csapásmérő repülőgép-hordozóval.²¹⁹ Legfontosabb oka talán a pénzügyi tényező, a brit politikai döntéshozók anyagilag sokkal kedvezőbbnek találták a hagyományos meghajtású hajók építését nukleárisal szemben. Érdekes lenne megvizsgálni a brit haditengerészet repülőgép-hordozóinak fejlődéstörténetét, és megvizsgálni napjaink diplomáciájára gyakorolt hatását.

Magyarország számára, bár tengerrel nem rendelkező ország, a NATO katonai szövetség tagjaként fontos, hogy a Magyar Honvédség tisztában legyen szövetségesei képességeivel.

A világtengerek biztonsága elengedhetetlen feltétele a gazdaság és kereskedelem működése számára. Napjainkban is több kritikus térség található a világban, ahol a biztonság fenntartásához igenis szükség van erős haditengerészeti jelenlétre. Ilyen például a Vörös-tenger és a Szuezi csatorna térsége, ahol a húszi lázadók kereskedelmi hajók elleni támadásai az egész világ biztonságára hatással vannak, a kereskedelmi hajózási útvonalak megváltozását eredményezve Európa és Ázsia gazdaságát is komolyan veszélyeztetik, sőt a legutóbbi időkben már a hajózás biztonságát felügyelő hadihajók elleni támadások is előfordultak.

²¹⁹ NAVY LOOKOUT (2017): The reasons HMS Queen Elizabeth is not nuclear powered. *Navy Lookout*. Online: <https://www.navylookout.com/the-reasons-hms-queen-elizabeth-is-not-nuclear-powered/>

Felhasznált Irodalom

- ALLISON, George (2024): Britain appears to cut defence budget during war in Europe. *UK Defence. Journal*. Online: <https://ukdefencejournal.org.uk/britain-appears-to-cut-defence-budget-during-war-in-europe/>
- Dr. BAK József - LÉVAY Gábor (1985): *Arzenál '85: A tengerharc fegyverei*. Budapest: Zrínyi Katonai Kiadó
- Dr. BAK József - LÉVAY Gábor - Dr. CSONKARÉTI Károly - SÁRHIDI Gyula (1984): *Hadihajók-Típuskönyv*. Budapest: Zrínyi Katonai Kiadó
- BROWN, David (1987): *The Royal Navy and the Falklands War*. London: Guild Publishing.
- BROWN, Paul (2021): *Abandon Ship: The Real Story of the Sinkings in the Falklands War*. Oxford: Osprey Publishing
- BUNYAN, Rachael (2023): Furious Argentina accuses Britain of ignoring international law as it RIPS UP Falklands pact with the UK and demands 'renegotiations on the islands' sovereignty' - but James Cleverly insists they 'are BRITISH'. *Daily Mail*. Online: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-11815889/Argentina-RIPS-Falklands-pact-UK-demands-renegotiations-islands-sovereignty.html>
- CLAPP, Mike (2007): *Amphibious Assault Falklands: The Battle of San Carlos Water*. Barnsley: Pen & Sword Military
- H. CORDESMAN, Anthony - R. WAGNER, Abraham (1990): *The Lessons of Modern War Volume III- Afghan and Falklands Conflicts*. San Fransisco: Westview Press.
- DEPARTMENT OF THE NAVY (1983): *Lessons of the Falklands- Summary Reports*. Washinton D.C.: Defense Technical Information Center.
- EGEDY Gergely (2013): *Nagy-Britannia külpolitikája Margaret Thatcher miniszterelnöksége idején*. Online: <http://www.grotius.hu/publ/displ.asp?id=IIETHN>
- ELLEMAN, Bruce - M. PAINE, S.C. (2011): *Naval Power and Expeditionary Wars: Peripheral Campaigns and New Theatres of Naval Warfare*. London: Routledge.
- FINLAN, Alastair (2004): *The Royal Navy in the Falklands Conflict and the Gulf War: Culture and Strategy*. London: Routledge.
- Sir FREEDMAN, Lawrence (2005): *The Official History of the Falklands, Vol II: War and Diplomacy*. London: Routledge.
- GORSKOV, SZ.G. (1983): *Az állam tengeri hatalma*. Budapest: Zrínyi Katonai Kiadó

- GUSTAFSON, Lowell S. (1988): *The Sovereignty Dispute Over the Falkland (Malvinas) Islands (Malvina Islands)*. New York: Oxford University Press.
- GUTTING, Arthur (2010): *Seapower in Operational Art and Design, the Lessons from the Falklands War Applied to Today's Navy*. Air Command and Staff College, Air University Maxwell Air Force Base United States
- HAMPSHIRE, Edward (2021): *The Falklands Naval Campaign 1982 - War in the South Atlantic*. London: Bloomsbury Publishing.
- HARDING, Luke – SAUER, Piotr – BORGER, Julian – ELGOT, Jessica (2022): Russia's Moskva cruiser sinks following Ukrainian claim of missile strike. *The Guardian*. Online: https://www.theguardian.com/world/2022/apr/14/russia-moskva-cruiser-sunk-stormy-seas-defense-ministry?fbclid=IwAR2H2JFwbNiFujg6D5HM0dSkDdrbJIN69TK56LO20RKQDjkgSzZnYN0T0G4_aem_AVXo3pPAKsYrRP9rmTs0gqeNcuMpQ5LYFpLUw7BzP-T6pRnK0vxlTw8qCjVbK88CKUBSGFu9FEBPwt6zWCEirFpK
- KRAJNC Zoltán - FORGÁCS Balázs - SZABÓ József - SZABÓ Miklós (2019): *Hadtudományi lexikon*. Budapest: Ludovika Egyetemi Kiadó Nonprofit Kft.
- LANTOS Imre (1983): *A brit gazdaságpolitika és gyakorlat ellentmondásai a '80-as évek elején*. Budapest: Egyetemi Szemle
- Daniel MAÑANA Laino (1985): *Harc a Falkland- (Malvin-) szigetekért 1982*. Budapest: Zrínyi Katonai Kiadó
- NAVY LOOKOUT (2017): The reasons HMS Queen Elizabeth is not nuclear powered. *Navy Lookout*. Online: <https://www.navylookout.com/the-reasons-hms-queen-elizabeth-is-not-nuclear-powered/>
- NAVY LOOKOUT (2017): F-35B the right choice and the only choice for the Royal Navy *Navy Lookout*. Online: <https://www.navylookout.com/f-35b-the-right-choice-and-the-only-choice-for-the-royal-navy/>
- ROBERTS, John (2009): *Safeguarding the Nation- The Story of the Modern Royal Navy*. Barnsley: Seaforth Publishing.
- ROSSITER, Mike (2007): *Sink the Belgrano*. London: Bantam.
- SECRETARY OF STATE FOR DEFENCE (1981): *The United Kingdom Defence Programme: The Way Forward*. London: His Majesty's Stationery.
- THE INTERNATIONAL INSTITUTE FOR STRATEGIC STUDIES (2024): *The Military Balance 2024*. London: Routledge.

- WOODWARD, Sandy – ROBINSON, Patrick (1992): *One hundred days: the memoirs of the Falklands Battle Group Commander*. London: HarperCollins Publishers

Mellékletek

1. sz. melléklet: 1. sz. táblázat: *Az argentin haditengerészet egységei a háborúban*
2. sz. melléklet: 2. sz. táblázat: *Az argentin légierő felszereltsége*
3. sz. melléklet: 3. sz. táblázat: *A brit haditengerészet egységei Corporate hadművelet alatt*
4. sz. melléklet: 4. sz. táblázat: *A 317-s harci kötelék szervezeti struktúrája, vezetési rendszer*
5. sz. melléklet: 5. sz. táblázat: *A brit Harrier gépek által okozott veszteségek*
6. sz. melléklet: 7. sz. kép: *HMS Hermes repülőgép-hordozó*
7. sz. melléklet: 8. sz. kép: *HMS Invincible repülőgép-hordozó*
8. sz. melléklet: 9. sz. kép: *Sea Harrier vadászbombázók a 800. Repülőszázadból*
9. sz. melléklet: 10. sz. kép: *Sidewinder AIM-9 rakéta*
10. sz. melléklet: 11. sz. kép: *HMS Sheffield Type 42 osztályú romboló*
11. sz. melléklet: 12. sz. kép: *HMS Conqueror atom-tengeralattjáró*
12. sz. melléklet: 13. sz. kép: *ARA 25 de Mayo repülőgép-hordozó*
13. sz. melléklet: 14. sz. kép: *ARA General Belgrano cirkáló*
14. sz. melléklet: 15. sz. kép: *Exocet AM39 rakéta prototípusa*

1. sz. melléklet

Típus	Osztály	Hajó neve	Vízre bocsátás
Repülőgép-hordozó	Colossus	<i>25 de Mayo</i>	1945
Cirkáló	Brooklyn	<i>General Belgrano</i>	1938
Rakétás romboló	Type 42	<i>Hércules</i> <i>Santisima Trinidad</i>	1975
Romboló	Gearing	<i>Comodoro Py</i>	1945
	Sumne	<i>Hipolito Bouchard</i> <i>Piedra Buera</i> <i>Secuí</i>	1944
Korvett	A69	<i>Drummona</i> <i>Granville</i> <i>Guerrico</i>	1978-81
Partraszállító hajó	De Sota County	<i>Capo San Antonio</i>	1978
Járőrhajó/ Gyorsnaszád	Sotoyomo	<i>Alférez Sobrol</i> <i>Comodoro Somerella</i>	1945
	LLE	<i>Islas Malvinas</i> <i>Madryn</i> <i>Río Iguazú</i>	1979-81
Tengeralattjáró	Balao	<i>Santa Fé</i>	1944
	Type 209	<i>Salta</i> <i>San Luis</i>	1974

1. Táblázat: *Az argentin haditengerészet egységei a háborúban*

2. sz. melléklet

Haderőnem	Típus	Létszám
Argentín Légierő	<i>Canberra</i>	9
	<i>Skyhawk A4B</i>	24
	<i>Skyhawk A4C</i>	16
	<i>Dagger</i>	26
	<i>Mirage III</i>	16
Argentín Haditengerészeti Légierő	<i>Pucara</i>	29
	<i>Super Étendard</i>	5
	<i>Skyhawk A4Q</i>	8
	<i>Aermacchi MB339</i>	7
	<i>Turbo Mentor</i>	4

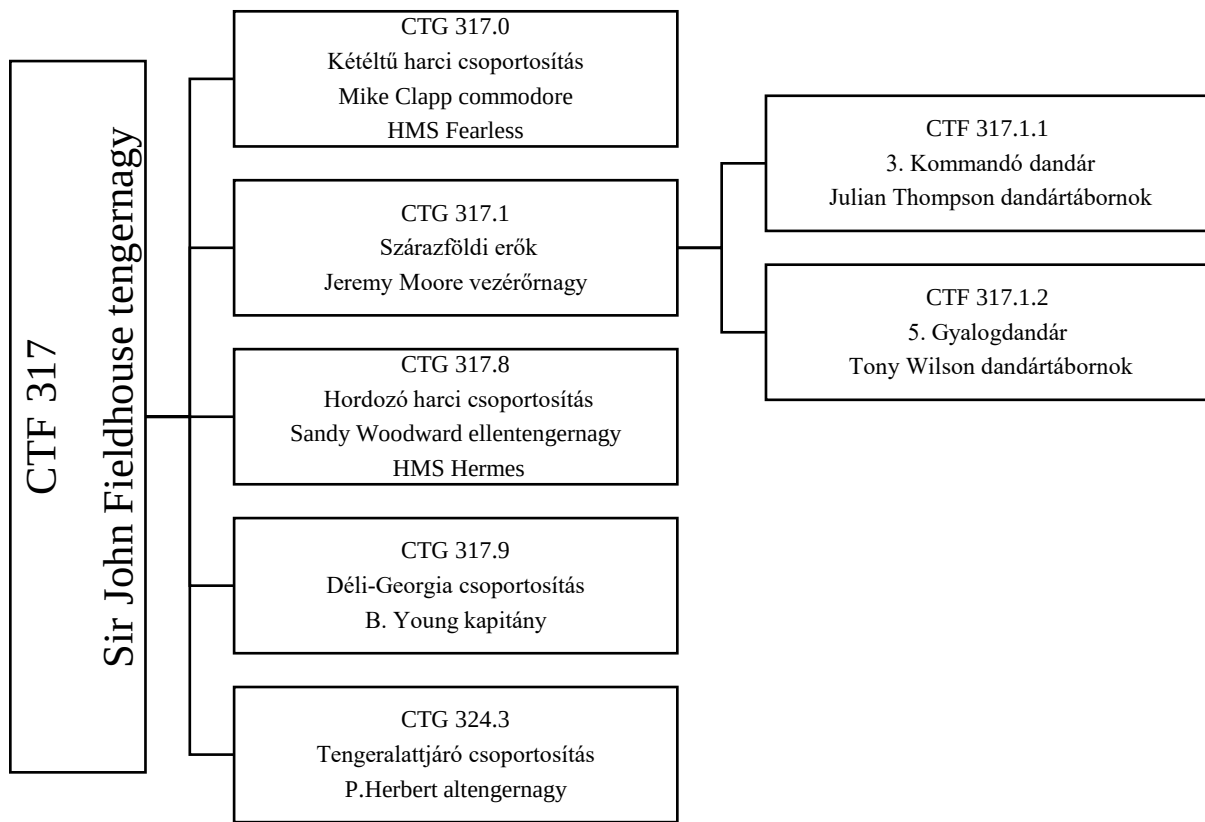
2. Táblázat: Az argentin légierő felszereltsége

3. sz. melléklet

Típus	Osztály	Hajó neve
Repülőgép-hordozó	Invincible	<i>Invincible</i>
	Hermes	<i>Hermes</i>
Rakétás romboló	County	<i>Antrim</i> <i>Glamorgan</i>
	Type 82	<i>Bristol</i>
	Type 42	<i>Cardiff</i> <i>Coventry</i> <i>Exeter</i> <i>Glasgow</i> <i>Sheffield</i>
Rakétás fregatt	Type 12	<i>Plymouth</i> <i>Yarmouth</i>
	Type 22	<i>Brilliant</i> <i>Broadsword</i>
	Leander	<i>Argonaut</i> <i>Minerva</i> <i>Penelope</i> <i>Andromeda</i>
	Type 21	<i>Active</i> <i>Alacrity</i> <i>Ambuscade</i> <i>Antelope</i> <i>Ardent</i> <i>Arrow</i> <i>Avenger,</i>
Partraszállító dokkhajó	Fearless	<i>Fearless</i> <i>Intrepid</i>
Atom-tengeralattjáró	Swiftsure	<i>Spartan</i> <i>Splendid</i>
	Valiant	<i>Conqueror</i> <i>Courageous</i> <i>Valiant</i>
Dízel-elektromos tengeralattjáró	Onyx	<i>Onyx</i>

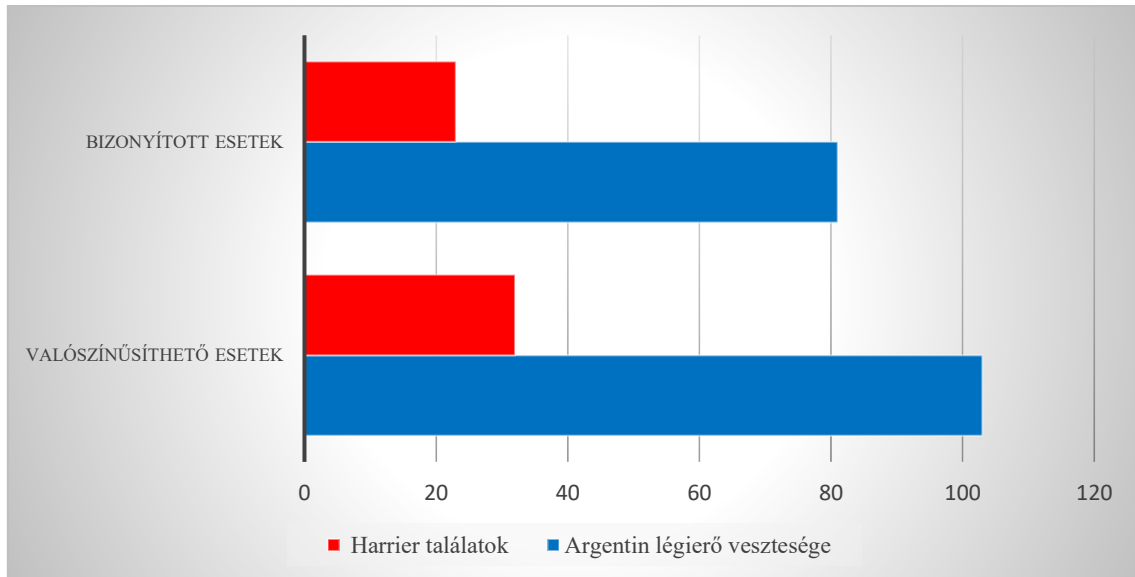
3. Táblázat: A brit haditengerészet egységei a Corporate hadművelet alatt

4. sz. melléklet

4. Táblázat: A 317-s harci kötelék szervezeti struktúrája, vezetési rendszer

5. sz. melléklet

5. Táblázat: A brit Harrier gépek által okozott veszteségek

(Szerkesztette: a szerző. Forrás: CORDESMAN-WAGNER 1990: 304, MAÑANA 1985: 138,
DEPARTMENT OF THE NAVY 1983: C-2)

6. sz. melléklet

7. Kép: *HMS Hermes repülőgép-hordozó*

Forrás: Imperial War Museum

7. sz. melléklet

8.Kép: HMS Invincible repülőgép-hordozó

Forrás: Imperial War Museum

8. sz. melléklet

9.Kép: Sea Harrier vadászbombázók a 800. Repülőszázadból

Forrás: Imperial War Museum

9. sz. melléklet

10.Kép: Sidewinder AIM-9 rakéta

Forrás: Military.com

10. sz. melléklet

11.Kép: HMS Sheffield Type 42 osztályú romboló

Forrás: Imperial War Museum

11. sz. melléklet

12.Kép: HMS Conqueror atom-tengeralattjáró

Forrás: Imperial War Museum

12. sz. melléklet

13.Kép: ARA 25 de Mayo repülőgép-hordozó

Forrás: Gobierno de Argentina

13. sz. melléklet

14.Kép: ARA General Belgrano cirkáló

Forrás: Gobierno de Argentina

14. sz. melléklet

15.Kép: Exocet AM39 rakéta prototípusa

Forrás: Musée de l'air et de l'espace